

GEMEENTE HILVERSUM
POSTBUS 9900
1201 GM HILVERSUM

BEZOEKADRES:
RAADHUIS
DUDOKPARK 1
TELEFOONNUMMER: 14 035
WWW.HILVERSUM.NL

Aan de gemeenteraad
Cc College van B&W
Cc Pers

DATUM 14 januari 2021
ZAAKNUMMER 729878
BEHANDELD DOOR M. van Oosterom
TELEFOON (035) 629 2945
UW KENMERK
BIJLAGEN 1
BETREFT Bestuurlijke reactie Managementletter 2020

Geachte dames en heren,

Op 8 januari 2020 ontvingen wij de definitieve Managementletter 2020 van onze accountant PSA. In de Audit- en Rekeningcommissie van 21 januari wordt in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van ons college de Managementletter 2020 besproken.

De externe accountant gaat in op zijn bevindingen naar aanleiding van de uitgevoerde interim controle. Wij vinden het van belang u voor de bespreking in de Audit- en Rekeningcommissie in januari a.s. onze reactie op deze documenten kenbaar te maken. Dat doen wij in deze brief.

Een managementletter is van nature kritisch van aard, omdat deze zich richt op te verbeteren aspecten. De algemene tendens is positief. De managementletter is technisch en uitgebreid, maar de toonzetting is vriendelijk en biedt ruimte voor gesprek tussen het college en de accountant. Ook dit jaar geeft de managementletter diverse handvatten die de directie onder verantwoordelijkheid en aansturing van het college meeneemt bij het verder verbeteren van de organisatie.

Wij herkennen ons in het beeld zoals geschetst door de accountant. PSA spreekt in het algemeen zijn waardering uit over de samenwerking en t.a.v. het vroegtijdig afstemming zoeken bij vraagstukken, aanpak interne controle en complexe dossiers. De prettige samenwerking onderschrijven wij. PSA geeft verder aan dat we op meerdere vlakken stappen hebben gezet en onze interne beheersing goed op orde hebben. Het verbeter- en bewustwordingstraject "Hilversum in control" leidt de afgelopen jaren meer en meer tot een bewustere afweging om interne controlehandelingen uit te voeren, gericht op de ingeschatte risico's. Er zijn belangrijke stappen gezet in het traject om de interne beheersing van de gemeentelijke processen wederom verder te verbeteren.

Naast een aantal generieke aanbevelingen die bijdragen aan de bewustwording binnen de organisatie, zijn er ook specifieke aanbevelingen gedaan die direct betrekking hebben op te verbeteren processen. Dit zijn:

- ✓ (project)beheersing inkomende subsidies
- ✓ de controle op geleverde prestaties (als onderdeel van het financiële betaalproces)
- ✓ verstrekte subsidies in relatie tot COVID-19 pandemie (vaststelling subsidies 2020)
- ✓ inhuur externen
- ✓ verhuur gemeentelijk vastgoed

✓ TOZO controle en verantwoording

De algehele strekking van de Managementletter 2020 beschouwen wij daarom als een stimulans om door te gaan op de ingeslagen weg aangescherpte sturing op verbetering van de bedrijfsvoering in deze gemeente. De aanbevelingen van de accountant nemen wij ter harte en voor het overgrote deel volledig over.

Tijdens behandeling in ons college op 12 januari is op basis van een gedetailleerde bijlage aangegeven hoe en wanneer opvolging wordt gegeven aan de bevindingen. De directie ziet er namens het college op toe dat de aanbevelingen daadwerkelijk tijdig en adequaat worden geïmplementeerd en de concerncontroller toetst de vorderingen. De managementletter inclusief actiepunten en verbeteracties worden in de audit- en rekeningencommissie van 21 januari behandeld.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

Managementletter 2020

Gemeente Hilversum

Aan het college van burgemeester en
wethouders van de gemeente Hilversum
Postbus 9900
1201 GM HILVERSUM

Onderwerp
Managementletter 2020

Datum
10 december 2020

Kenmerk
312018008.20.303

Geacht college,

Wij hebben, als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2020, de interim-controle voor uw gemeente uitgevoerd. Deze controle is primair gericht op de analyse en evaluatie van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle. In onze managementletter zijn onze bevindingen en aanbevelingen opgenomen. Tevens heeft deze controle als doelstelling om de aandachtspunten voor de jaarrekening 2020 te signaleren en onder uw aandacht te brengen.

Wij merken op dat deze brief is opgesteld ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hilversum en niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

Als gevolg van de COVID-19 pandemie hebben wij de controle geheel op afstand moeten uitvoeren. Ondanks deze minder persoonlijkere aanpak die daarbij van toepassing is, is de samenwerking met uw medewerkers naar onze mening goed geweest. Onze inschatting is dat wij de komende tijd ook veel op afstand met elkaar moeten samenwerken. Voor de controle van de jaarrekening zal aan uw en onze kant sprake moeten zijn van strak projectmanagement. Hier gaan wij met uw medewerkers in de komende maanden vorm en inhoud aan geven.

De bevindingen en aanbevelingen dienen te worden gelezen als constructieve aanwijzingen voor het college als onderdeel van het continue proces van het veranderen en verbeteren van de beheersing van de bedrijfsvoering en de kwaliteit van de jaarrekening. Graag willen wij deze rapportage en de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen nader met u bespreken.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

A. Booi RA

Inhoudsopgave

Contact

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot deze managementletter:

Arie Booij
Tel: 06 1509 2689

Arjan Sallehart
Tel: 06 1509 2694

Remco Korhorn
Tel: 06 1099 9195

Managementsamenvatting.....	1
1. Inleiding	3
2. Onze evaluatie van uw interne beheersomgeving..	7
3. Procesbevindingen.....	16
4. Overige onderwerpen.....	22

Managementsamenvatting

Managementsamenvatting

Uw interne beheersing

- Het college is actief bezig met het versterken van de interne beheersing. Processen worden beoordeeld en waar nodig geactualiseerd. De taak- en rolverdeling tussen de 1^e, 2^e en 3^e lijn heeft uw aandacht en verandert.
- Uw frauderisicoanalyse wordt in 2021 weer geactualiseerd. Verbind de uitkomsten met de (verbijzonderde) interne controle en deel de onderkende frauderisico's ook met de raad (via de Audit- en rekeningcommissie).
- Met de rapportage "Follow-up interne en externe aanbevelingen 2019" stuurt u op de voortgang van de realisatie van de aanbevelingen uit voorgaande controles en realiseert u dat de kwaliteit van de bedrijfsvoering verbetert. Ons advies is om (vanaf nu) in deze rapportage ook de (nog niet opgevolgde) adviezen uit voorgaande jaren op te nemen en om deze rapportage regelmatig in het gemeente brede MT te bespreken alsmede om de voortgang van opvolging periodiek met de Audit- en rekeningcommissie te bespreken.

(Verbijzonderde) interne controle

- Verdere mogelijkheden tot professionalisering van de (verbijzonderde) interne controle staat bij u op de planning en zal meelopen in het proces om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording.
- Proceseigenaarschap komt daarbij meer en meer bij de 1^e en 2^e lijn te liggen. Sturing op de kwaliteit van de interne beheersing zal in de nabije toekomst met het "Key Control Dashboard" (KCD) gaan plaatsvinden. Hierin worden actuele processen opgenomen en relevante controles vastgelegd. Aandacht voor tijdigheid en uniformiteit is daarbij van belang.
- In de interne managementletter (CC&CA) is uitgebreid ingegaan op de (interne) bevindingen naar aanleiding van de onderzochte processen. De bevindingen die gerapporteerd zijn kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van uw organisatie. Wij adviseren u kennis te nemen van deze interne managementletter.
- Onderzoeken naar de kwaliteit van uw IT-omgeving geven handvatten om verdere verbeteringen door te voeren, met als uiteindelijk resultaat dat in de toekomst gesteund kan gaan worden op applicatieve controls.

Status rechtmatigheidsverantwoording

- Met ingang van het verslagjaar 2021 gaan colleges van burgemeester en wethouders een rechtmatigheidsverantwoording opstellen, die opgenomen zal worden in de jaarrekening.
- Decentrale overheden leggen zelfstandig verantwoording af over de naleving van geldende wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening.
- Het college heeft diverse stappen in de goede richting gezet, maar dient er ook nog een aantal te nemen. Te denken valt aan de volgende punten:
 - Het opstellen van het implementatieplan 2020/2021;
 - Het vaststellen van de verantwoordingsgrens;
 - Opstellen en afstemmen van het normenkader; en
 - Afstemmen van de risicoanalyse, de aanpak interne controle en de beoogde verantwoordingstekst.

Belangrijkste bevindingen

- U zult aanvullende werkzaamheden uit moeten voeren om de rechtmatigheid van subsidieasten (als gevolg van de COVID-19 pandemie) vast te stellen.
- Uw intern onderzoek naar de rechtmatigheid van Europese aanbestedingen geeft voorlopig een positief beeld.
- De verantwoording en controle van de Tozo-bestedingen (inclusief de uitvoeringskosten) verdient uw aandacht.
- Voor 2020 bent u nog in grote mate afhankelijk van de (tijdigheid van) informatievoorziening vanuit de Regio G&V. U denk na over de manier waarop u in de toekomst minder afhankelijk wordt van deze informatie.
- Uw inzicht in het meerjarige onderhoud is verbeterd en leidt tot een hogere dotatie aan de onderhoudsvoorziening. De impact van af te stoten objecten moet nog beoordeeld worden.

1. Inleiding

1. Inleiding

Onze controleaanpak is risicogericht

In het kader van onze interim-controle hebben wij de interne beheersingsomgeving onderzocht voor zover dit relevant is voor de bijdrage daarvan aan de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking, die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan dat deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel omtrent de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijze alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen. Daarnaast hebben wij een aantal aandachtspunten benoemd waarvan wij het zinvol achten daar bij de controle aandacht aan te besteden.

Hierna geven wij aan welke belangrijkste aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole 2020 van de gemeente Hilversum zijn geïdentificeerd.

Aandachtspunten voor controle en rapportage

Voor de jaarrekeningcontrole 2020 onderkennen wij een aantal (bruto) aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar is enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan zullen besteden. De risicogebieden zijn hieronder weergegeven.

- De uitvoering en risicobeheersing rondom de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo).
- De waardering en risicoschatting met betrekking tot lopende grondexploitaties, inclusief de geldende regels rondom het tussentijds winstnemen.
- De actualisatie van beheerplannen (status) ter onderbouwing van de verantwoording en waardering van voorzieningen voor onderhoud aan uw kapitaalgoederen.
- Bestaan en waardering van activa als gevolg van schattingselementen (inschatting van levensduur en restwaarden) en de relatief grote omvang van uw activaportefeuille.
- Naleving van de (Europese) aanbestedingsregels, mede in relatie tot fouten in voorgaande jaren.
- De verantwoording en waardering van openstaande vorderingen (regulier, belastingen en bijstandsccliënten).
- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de af te geven collegeverantwoording rechtmatigheid (over 2021).
- Uw fiscale positie in het kader van de Vpb.

- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder de afwikkeling van de over 2019 gerapporteerde onzekerheden ad € 1.757.000 (totaal).
- De beheersing van investeringskredieten, inclusief de toerekening van lasten aan het juiste jaar.
- “Veronderstelde risico's” vanuit de voorschriften voor de accountantscontrole. Dit betreft de mogelijkheid die het management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces en de opbrengstverantwoording. De specifieke aandacht voor deze risico's is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor de gemeente Hilversum.
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controle.
- De actualisatie van de (fraude-)risicoanalyse.

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons tijdens de interim-controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen.

Aandachtspunten Raad en Audit- en rekening-commissie

Op 17 november 2020 hebben wij, in een pre-auditmeeting, de focus van de controle 2020 met de Audit- en rekeningcommissie afgestemd. Op basis van de uitkomsten van deze bespreking, de aandachtspunten uit voorgaande controles en de actuele ontwikkelingen zijn de speerpunten voor de uitvoering van onze controle over het jaar 2020 bepaald. U heeft ons voor het jaar 2020 verzocht om specifiek aandacht te besteden aan de volgende punten:

- De rechtmatigheid van de verantwoorde bestedingen in het kader van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo).
- De voortgang van het proces inzake de collegeverantwoording rechtmatigheid (over 2021).
- Prestatielevering uitgaven sociaal domein.
- Tussentijdse informatievoorziening vanuit de Regio Gooi & Vechtstreek met betrekking tot de bestedingen sociaal domein, de rechtmatigheid van de bestedingen en de nauwkeurigheid van het voorspellend karakter van de restprognoses.
- De beoordeling van de risicoanalyse van uw gemeenten met betrekking tot het project Crailo.
- Risicomanagement binnen de gemeente en de relatie daarvan met het weerstandsvermogen.

Op een aantal onderwerpen komen wij in deze managementletter terug (waaronder Tozo, de collegeverantwoording rechtmatigheid en het sociaal domein). In ons accountantsverslag bij de jaarrekening zullen wij u informeren over onze bevindingen met betrekking tot het project Crailo en het systeem van risicomanagement en de gevolgen daarvan voor het weerstandsvermogen.

Materialiteit

De materialiteitsbepaling bij de gemeente Hilversum is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en op het door uw gemeenteraad nog vast te stellen controleprotocol. Voor fouten is deze gebaseerd op 1% van de lasten inclusief stortingen in reserves en voor onzekerheden op 3% van de lasten inclusief stortingen in reserves. Bij onze controleplanning zijn wij vooralsnog uitgegaan van de cijfers volgens de begroting 2020. Wanneer de jaarrekening 2020 beschikbaar is, zullen wij onze materialiteitbepaling op basis van de werkelijke cijfers over 2020 herzien. Bij de interim-controle is derhalve uitgegaan van:

Bron: begroting 2020	Fouten	Onzekerheden
Materialiteit	€ 2.749.000	€ 8.247.000

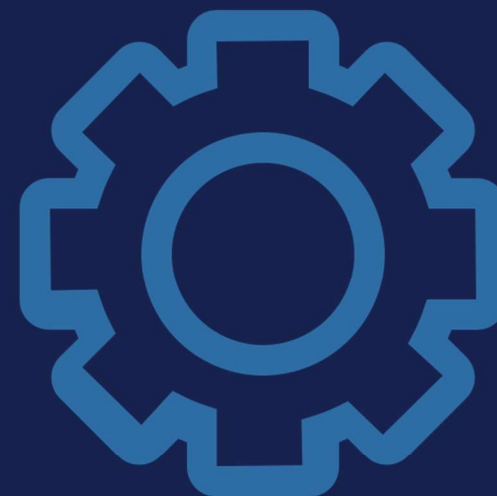
Voor de controle op naleving van de WNT hanteren wij een lagere materialiteit. Deze specifieke materialiteitsberekening is verplicht gesteld vanuit het controleprotocol WNT.

Kernboodschappen

De kernboodschappen uit onze interim-controle 2020 hebben wij steeds in de linker kantlijn weergegeven.

2.

Onze evaluatie van uw interne beheersomgeving

2. Onze evaluatie van uw interne beheersomgeving

Het college is actief bezig met de doorontwikkeling van de eigen organisatie

In de afgelopen jaren is door de externe accountant en het team van Concern Control & Concern Audit (CC&CA) gerapporteerd over de kwaliteit van de interne beheersing van uw bedrijfsprocessen in de eerste en tweede lijn. Uit deze rapportages bleek dat (verdere) verbetering mogelijk was. Met het project “Hilversum in Control” heeft u enkele jaren geleden een verbeter- en bewustwordingstraject ingezet in de eigen organisatie. Eén van de uiteindelijke doelen was, dat dit traject diende te leiden tot een bewustere afweging om interne controlehandelingen uit te voeren, gericht op de ingeschatte risico's. Kern van het traject vormt het beleggen van controlehandelingen in de (1e en 2e) lijn en het uitvoeren van een Verbijzonderde Interne Controle (VIC, 3^e lijn) gericht op het vaststellen van de goede werking van de 1e en 2e lijn en het adviseren daarover. In het Algemeen Controleplan (ACP) 2016-2019 zijn daartoe de kaders gegeven voor het project “Hilversum in control”.

Het project “Hilversum in Control” heeft gezorgd voor meer bewustwording binnen de organisatie dat verbetering van de interne beheersing noodzakelijk was. Gebleken is echter dat de beoogde situatie, nu de planperiode voorbij is, nog niet geheel gerealiseerd is. Wel constateren wij met elkaar dat belangrijke voorbereidende stappen zijn gezet in de afgelopen jaren, om de interne beheersing in de eerste en tweede lijn te verbeteren. Op diverse specifieke aandachtspunten is voortgang zichtbaar, maar zullen resultaten pas later waarneembaar kunnen zijn. Te denken valt aan de uniformering van procesbeschrijvingen, waarvoor het uw ambitie is om deze in het “Key Control Dashboard” op te gaan nemen. Hier komen wij verderop in onze managementletter terug. Daarnaast zien wij belangrijke positieve ontwikkelingen, met name in de laatste twee jaar, op het gebied van het eigenaarschap met betrekking tot de (financiële) processen, waarbij wij een veranderende rolverdeling in uw organisatie zien op het gebied van interne beheersing en interne controle (deze schuift meer richting de 1^e en 2^e lijn, waarbij het team CC&CA meer in de rol van adviseur komt). Ook heeft u zichtbaar geïnvesteerd in de kwaliteit van de IT-omgeving, waardoor u in de toekomst beter in staat zult zijn om ook gebruik te maken (en te steunen op) de interne beheersmaatregelen in uw financiële systemen en applicaties. Deze ontwikkelingen juichen wij van harte toe, waarbij het belangrijk is om de ingezette weg vast te houden en er voor te zorgen dat u, gemeente breed, de vervolgstappen gaat zetten.

Om deze stappen te kunnen zetten, heeft u het “Intern Controleplan (ICP) 2020/2021” opgesteld. Dit plan, met als subtitel “Doorontwikkeling voor traject Hilversum in control”, heeft als belangrijke doelstelling, dat het u moet helpen om vast te stellen dat de organisatie “in control” is. Het ICP 2020/2021 bevat een duidelijke ambitie, die erop gericht is om meer gebruik te maken van de kracht van uw processen. Dit houdt in dat beschreven en geformaliseerde processen en een ondersteunende IT-omgeving nog belangrijker worden. Wanneer deze waarborgen er niet zijn, zult u immers weer op basis van (mogelijk meer omvattende) gegevensgerichte controles pas achteraf uw controledoelstellingen (vaststellen getrouwheid en rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties) kunnen realiseren. Terecht gaat u in het ICP 2020/2021 ook in op de rechtmatigheidsverantwoording door het college die vanaf boekjaar 2021 van toepassing zal zijn. Op deze ontwikkeling gaan wij hierna nader op in.

Rechtmatigheids- verantwoording: U heeft nog stappen te zetten voor de invoering per 2021

Met ingang van het boekjaar 2021 dient het college van burgemeester en wethouders (hierna: college) zelf een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening af te geven. Tot en met de jaarrekening 2020 geeft de accountant bij de jaarrekening van uw gemeente een controleverklaring af, met daarin een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Dat tweede oordeel, over de rechtmatigheid, verdwijnt vanaf de jaarrekening 2021. Het wordt vanaf dan de taak van het college zelf om zich met de rechtmatigheidsverantwoording te verantwoorden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad gaat hierover in gesprek met het college en kan zo haar controlerende rol beter vervullen. De gemeenteraad bepaalt straks ook waar de grens ligt wanneer zij door het college geïnformeerd wil worden. Deze zogeheten verantwoordingsgrens – één getal – zal tussen de 0 en 3 procent van de lasten moeten liggen. Als accountant stellen wij vervolgens vast dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid.

In onze managementletter 2019 en ons accountantsverslag 2019 hebben wij u aangegeven hoe u kunt borgen dat u in 2022 in staat bent om de rechtmatigheidsverantwoording over het boekjaar 2021 op te stellen. Onder meer adviseerden wij u om een plan van aanpak op te stellen om te komen tot een collegeverantwoording over de rechtmatigheid vanaf het boekjaar 2021. In de afgelopen periode heeft u een aantal stappen gezet die ervoor moeten zorgen dat uw college in de jaarrekening 2021 de eerste rechtmatigheidsverantwoording op kan nemen. In uw ICP 2020/2021 heeft u aangegeven welke stappen inmiddels gezet zijn.

In het kader van het bepalen van uw startpositie (stap 1 uit uw plan van aanpak) gebruikt u de uitkomsten van de VIC 2020. Deze zijn, onder meer, opgenomen in uw “Interne Managementletter 2020”. Ten aanzien van stap 2 uit uw plan van aanpak (visievorming) heeft u ervoor gekozen om voor 2021 te gaan voor een minimale variant, waarbij de focus zal liggen op de financiële rechtmatigheid. Vanuit die situatie zult u overwegen om de organisatie verder door te ontwikkelen naar mogelijk een breder “in control statement”. De volgende stappen zijn het opstellen van een implementatieplan 2020/2021 en daarna de uitvoering. Deze staan gepland in het 4^e kwartaal van 2020 en in 2021. In opzet heeft uw gemeente hiermee een goede basis gelegd om over boekjaar 2021 tot een onderbouwde rechtmatigheidsverantwoording te kunnen komen. Wij adviseren u te bewaken dat de beoogde planning ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt.

In de komende periode zal het college voorgesteld worden om onder andere de ambitie van de gemeente nader te bepalen en om te komen tot een voorstel voor de verantwoordingsgrens, waar de raad zich op een later moment over zal moeten buigen. Vervolgstappen daarna zijn het vaststellen van de verantwoordingsgrens (door de raad), het aanpassen van de controleverordening en het controleprotocol, het opstellen en afstemmen van het normenkader met de raad, én het afstemmen van de risicoanalyse, de aanpak interne controle en de beoogde verantwoordingstekst.

Wat de voortgang van uw proces deels bemoeilijkt, is dat er vanuit de wetgever nog duidelijkheid gegeven moet worden over een aantal zaken. Zo dient, niet geheel onbelangrijk, de Gemeentewet op dit onderdeel nog te worden aangepast. Ook zal de commissie BBV vermoedelijk nog komen met een aanpassing van de Kadernota Rechtmatigheid en zal ook de Nederlandse Beroepsorganisatie Accountants (NBA) nog een handreiking opstellen voor accountants, waarin zij ingaat op de effecten van de rechtmatigheidsverantwoording op de controlewerkzaamheden. Deze documenten zijn tot op heden niet uitgebracht. Wel is recent de handreiking “Invoering Rechtmatigheidsverantwoording” van de VNG beschikbaar gekomen. In deze handreiking geeft de VNG

een aantal voorbeelden vanuit decentrale overheden die al ver zijn in hun ontwikkeling van de rechtmatigheidsverantwoording. Deze voorbeelden, zo geeft de VNG aan, zijn bedoeld ter informatie en inspiratie. Invoering en onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording zal uiteindelijk voor iedere gemeente en provincie op een andere manier tot stand komen.

Hoewel er signalen zijn dat de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording mogelijk wordt uitgesteld, adviseren wij u wel om de voortgang in het proces te bewaken en waar mogelijk te versnellen. Zolang er geen definitief uitstel is, moet uw gemeente “gewoon” klaar zijn om de rechtmatigheidsverantwoording over boekjaar 2021 op te kunnen stellen.

Wij verwijzen u verder naar de “Notitie rechtmatigheidsverantwoording” van de commissie BADO. In deze notitie heeft de commissie voor de verdere implementatie de volgende globale planning voorgesteld:

Wij adviseren u de voortgang van uw proces te monitoren langs de lijn van de hiervoor geschetste planning en adviseren u om de ontwikkelingen te blijven volgen.

De belangrijkste bevindingen uit de interne managementletter

In de “Interne Management Letter 2020” van het team van Concern Control & Concern Audit (CC&CA) heeft u uw conclusies naar aanleiding van uw beoordeling van de financiële processen en overige relevante werkzaamheden over het jaar 2020 opgenomen. Deze rapportage vormt naar onze mening een goede basis om verdere verbetermaatregelen te identificeren en uit te voeren. Het toont aan dat er nog een duidelijk verbeterpotentieel aanwezig is, maar ook dat in 2020 belangrijke voorbereidende stappen gezet zijn om de interne beheersing in de eerste en tweede lijn te verbeteren. Wij delen die bevindingen en conclusies van het team CC&CA. De naar onze mening belangrijkste bevindingen uit de interne managementletter hebben wij voor u uitgelicht:

Veranderende rollen

In de interne managementletter is beschreven dat het algemene beeld is dat het proceseigenaarschap in 2020 meer vorm en inhoud heeft gekregen. De ontwikkeling die door u is ingezet in de afgelopen jaren, waarbij u het proceseigenaarschap nadrukkelijker aan de eerste lijn heeft toebedeeld, begint steeds meer zichtbare resultaten op te leveren. Op basis van de startgesprekken die wij voerden met de drie domeinen en de gesprekken over de diverse financiële processen en ontwikkelingen zien wij dit ook. Wel merkt u op dat de 1^e en 2^e lijn gemeente breed nog zoekende zijn hoe op een uniforme wijze invulling gegeven kan worden aan het proceseigenaarschap. Ook dat herkennen wij.

Om daaraan meer sturing te geven, heeft u besloten om meer te gaan werken met het “Key Control Dashboard” (KCD). Het KCD is een instrument wat u kan helpen om inzicht te verkrijgen in de kwaliteit van de (financiële) processen en daarmee ondersteunend is bij verdere vormgeving van (relevante) interne beheersmaatregelen en de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording (vanaf boekjaar 2021).

In het KCD zal de proceseigenaar in eerste instantie de processtappen in beeld moeten brengen. Daaruit volgen dan risico's, beheersmaatregelen en toetspunten voor verdere interne controles. De aanpak voor ieder proces, wordt in het betreffende MT vastgesteld. Daarmee wordt duidelijkheid aan de voorkant en draagvlak binnen de organisatie gecreëerd. Vervolgens is het de bedoeling dat de procesverantwoordelijken (1^e lijn) de benoemde controles uitvoeren en documenteren en dat vervolgens de business controllers (2^e lijn) de eerste review uitvoeren. Gemeente breed wordt vervolgens een overall kwaliteitsreview uitgevoerd door CC&CA (3^e lijn).

Met deze werkwijze beoogt u het projecteigenaarschap beter gestalte te geven en creëert u de mogelijkheid om gestructureerd te werken aan de procesverbetering (zekerheid vooraf in plaats van correcties achteraf). Een aantal processen is inmiddels in het KCD in beeld gebracht. De gemeente brede implementatie van KCD staat en valt echter met een gedragen visie op de rollen van de 1^e, 2^e en 3^e lijn bij het gebruiken van het KCD. Op dit moment lopen pilots voor het gebruik van KCD bij een tweetal processen (personeel en subsidies). Afhankelijk van de uitkomsten zal het KCD in 2021 gemeente breed uitgerold kunnen gaan worden.

Wij adviseren u de voortgang van deze uitrol te bewaken. De tijdige uitvoering van de noodzakelijke werkzaamheden door (vooral) de 1^e lijn is van groot belang voor het slagen van dit proces. Daarnaast vinden wij het van belang om goede afspraken te maken over de wijze van vastleggen en documenteren. Doordat dit breed in de organisatie wordt neergelegd kan het risico bestaan dat de vastleggingen niet uniform zijn.

Optimaliseren procesbeschrijvingen

De aanwezigheid van actuele procesbeschrijvingen is een belangrijke bouwsteen voor het structureel verankeren van de interne beheersing in deze processen. Het geeft de lijnmanagers houvast en structuur bij de aansturing en uitvoering van de primaire processen waar zij verantwoordelijk voor zijn.

In de afgelopen jaren is reeds een groot aantal processen beschreven en opgenomen. Hierbij is in veel gevallen gebruik gemaakt van de procesmatrices die wij u hebben aangereikt. Met deze procesmatrices heeft u inzicht verkregen en gegeven in de belangrijkste processtappen en de daarbij horende interne controlemaatregelen. Wij constateerden in de afgelopen jaren echter verschillen in de kwaliteit van de gemaakte procesbeschrijvingen. Daarnaast is ook gebleken dat bij betrokken functionarissen de procesbeschrijving niet altijd bekend was. In de afgelopen periode heeft u hierin stappen genomen en zijn, vanuit het team CC&CA, procesmatrices met de proceseigenaren (1^e en 2^e lijn) doorgesproken. Uw doel is om op korte termijn (2021) alle procesbeschrijvingen te digitaliseren en op te nemen in KCD (zie ook hiervoor).

Wij adviseren u daarbij om:

- Vanuit de directie het belang van actuele procesbeschrijvingen te blijven duiden.
- Vanuit de directie vorm te geven aan de prioritering en fasering van procesverbeteringen.
- Voor het proces een vast format (uniformering) te gebruiken waarin proceseigenaarschap, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden voldoende duidelijk zijn en waarin ook aandacht is voor risico's en beheersmaatregelen.
- De voortgang van de procesverbeteringen te bewaken via de reguliere P&C cyclus.
- Voor de (financieel) kritische processen de betrokkenheid van het team CC&CA te waarborgen.
- Relevante interne beheersmaatregelen en toetspunten in het KCD voldoende helder te beschrijven.

Voor wat betreft de interne beheersmaatregelen adviseren wij u deze langs de lijn van het "6-W principe" uit te (blijven) werken. Bij het "6-W-principe" wordt rekening gehouden en duidelijk gedocumenteerd met de volgende "6 W-vragen":

- **Wat** wordt verricht in elke processtap?
- **Waarom** wordt de processtap verricht, dus wat is concreet het doel van deze stap?
- **Wie** verricht de processtap?
- **Waar**mee wordt de processtap verricht, dus op basis van welke concrete informatie en documentatie?
- **Wanneer**, dus met welke periodiciteit wordt de processtap verricht (meerdere keren per dag, dagelijks, wekelijks, per kwartaal, per jaar)?
- **Waar**heen/welke uitkomst: Wat is de uitkomst van de processtap en hoe wordt een en ander bewaard, onder andere voor in- en externe controles achteraf.

Uw interne beeld van de kwaliteit van de financiële processen

In de interne managementletter kwalificeert u de door u onderzochte processen, die zijn onderzocht over de eerste helft van 2020, als volgt:

Processen die voldoen aan de daaraan te stellen eisen	Processen die niet (volledig) voldoen aan de daaraan te stellen eisen (geen substantiële verbeteringen t.o.v. 2019) c.q. verbeteringen zijn noodzakelijk
Inkopen (factuurverwerking, prestatielevering en betalingen)	Inhuur externen
Aanbestedingen	Gemeentelijke belastingen
Personeel	Verhuur gemeentelijk vastgoed
Uitkeringen / participatie	Memoriaalboekingen
Jeugdzorg (incl. PGB)	Subsidieverstrekingen
WMO (incl. PGB)	Inkomende subsidies
Leges omgevingsvergunningen	Parkeeropbrengsten
Algemene uitkering	
Treasury	

De criteria die het VIC-team heeft gehanteerd om tot deze kwalificaties te komen, zijn niet expliciet in de interne managementletter aangegeven. Wij hebben navraag gedaan naar deze kwalificaties en vernomen dat naast de kwaliteit van het proces, bijvoorbeeld ook de voortgang van opvolging of het aantal detailbevindingen aspecten zijn die door het VIC-team wordt meegewogen in haar totaaloordeel over een proces. Wellicht is het zinvol om dit in een volgende versie op te nemen. Overigens vinden wij dat de interne managementletter waardevolle informatie geeft over de ontwikkeling van uw interne beheersing en wij adviseren u hiervan kennis te nemen.

Op een aantal gerapporteerde procesbevindingen in de interne managementletter gaan wij verderop in onze managementletter (hoofdstuk 3) nader in.

Scoping 2020 en verder is aangescherpt

Voor het inzicht in de financiële transactiestromen is het voor de (verbijzonderde) interne controle en voor onze externe controle van belang dat de organisatie integraal inzicht kan geven in de omvang van de financiële transactiestromen (zoals bijvoorbeeld lonen en salarissen, inkopen, subsidieverstrekingen, belastingen en heffingen). Dit inzicht draagt bij aan een effectieve en efficiënte (verbijzonderde) interne controle en externe controle en zo realiseren wij samen dat wij gemeenschappelijke definities hebben van de belangrijke financiële transactiestromen in uw financiële administratie. Wij noemen dit ook wel de “scoping”.

Daarnaast is het belangrijk om vast te kunnen stellen dat u en wij alle financiële transactiestromen in beeld hebben. Met de scoping ontstaan zowel voor de (verbijzonderde) interne controle als de externe controle gelijke definities van posten, borgt u een “volkomen” controle en kunnen ook de onderbouwingen in het jaarrekeningdossier hieraan gekoppeld worden. Om die reden heeft u de administratie verdeeld in financiële transactiestromen die hetzelfde administratieve proces volgen.

Gedurende 2019 stelden wij samen vast dat de tot dan opgezette scoping niet in alle gevallen reeds optimaal werkte. Wij hebben voor 2020 gezamenlijk de scoping aangescherpt. Deze zal in de verbijzonderde interne controle ook door u gebruikt kan gaan worden.

Net als voorgaande jaren actualiseert u de scoping bij het opstellen van de jaarrekening. De scoping op basis van de begroting 2021 is daarnaast ook een belangrijk instrument voor het opstellen van het controlejaarplan voor boekjaar 2021.

Monitor de frauderisico's en voer hierover periodiek het gesprek met de raad

Uit onze controle komt naar voren dat het college belang hecht aan het treffen van maatregelen om fraude te voorkomen. In het tweede kwartaal van 2020 is de frauderisicoanalyse / -inventarisatie geactualiseerd. De volgende actualisatie heeft u gepland in het begin van 2021. De uitkomsten zijn besproken met de desbetreffende proceseigenaren en worden ook meegenomen in de verbeterplannen bij deze processen. Dit is onderdeel van een gemeente breed bewustwordingsproces. De directeur bedrijfsvoering stuurt (via de regietafel) dit proces de komende periode actief aan.

Naar onze mening zijn dit prima stappen die het college heeft genomen en welke ook in de nabije toekomst kunnen leiden tot één overkoepelende gemeente brede frauderisicoanalyse. Een dergelijk document kan dan ook actief met de Audit- en rekeningencommissie gedeeld en besproken worden. Met een (actuele) frauderisicoanalyse kan de gemeente de frauderisico's monitoren en periodiek evalueren of de interne beheersmaatregelen nog voldoende effectief zijn om frauderisico's naar een acceptabel en door u geaccepteerd niveau te verlagen.

Blijf de follow up van de bevindingen uit de interne- en externe controle zichtbaar monitoren

In de managementletters en accountantsverslagen van voorgaande jaren, maar ook in interne rapportages (waaronder de interne managementletters), zijn aanbevelingen opgenomen om de bedrijfsvoering te versterken en de risico's te verminderen. Ten behoeve van onze recente interim controle heeft u met de rapportage “Follow-up interne en externe aanbevelingen 2019” inzicht in de opvolging van de bevindingen gegeven, die in uw interne rapportages over 2019, onze managementletter 2019 en ons accountantsverslag 2019 zijn opgenomen. Bevindingen uit voorgaande interne rapportages en accountantsrapportages zijn daarbij niet opgenomen.

Met de rapportage “Follow-up interne en externe aanbevelingen 2019” heeft u naar onze mening een sterk instrument in handen om de opvolging van eerdere aanbevelingen uit zowel interne als externe controles te monitoren. Verbeterpunten zouden kunnen zijn dat u de follow-up van de controlebevindingen regelmatig monitort (bijvoorbeeld periodiek in het gemeente brede MT) en de voortgang regelmatig bespreekt met de Audit- en rekeningencommissie. Wij vinden dit van belang in het kader van de

U maakt stappen om de betrouwbaarheid van uw IT-omgeving aan te tonen

doorontwikkeling van uw financiële bedrijfsvoering, de ambities die u hierin heeft en de verder te plannen en uit te voeren interne controlewerkzaamheden.

U investeert in het verbeteren van uw IT-omgeving. Om inzichtelijk te maken waar u staat, heeft u in 2019 door een IT-auditor een ISAE Type I onderzoek laten uitvoeren naar de opzet en het bestaan van interne beheersmaatregelen in uw IT-omgeving, voor zowel de IT General Controls (ITGC) als de applicatieve controls. Het uitgevoerde onderzoek richtte zich op Key2Financiën en de betaalapplicatie BNG. Uw medewerkers houden nauwlettend de opvolging van de adviezen uit deze rapportages bij, waarbij ook zichtbaar is dat het aantal openstaande punten daadwerkelijk terugloopt.

Als de adviezen zijn opgevolgd, zou een logische vervolgstap zijn om een ISAE Type II onderzoek te laten uitvoeren door de IT-auditor, waarin ook naar de werking van de interne beheersmaatregelen wordt gekeken. Doordat de werking van de financiële applicaties nog niet in de controle van de IT-auditor betrokken zijn, kunnen zowel uw (VIC-)medewerkers als wij op dit moment nog niet steunen op interne beheersingsmaatregelen die zijn ingebed in uw IT-omgeving. Dit doet zich bijvoorbeeld voor bij de digitale accordering van facturen door twee verschillende medewerkers in de workflow. Dat is overigens geheel conform uw en onze planning en verwachtingen.

Daarnaast heeft u in 2020 ook een nulmeting laten uitvoeren op de applicatieve controls in Key2Belastingen. In de recent verschenen rapportage hierover van de IT-auditor, is opgenomen dat de processen voor de belastingheffing via Key2Belastingen zorgvuldig verlopen, onder andere op basis van routine van de betrokken medewerkers, maar kwetsbaar zijn. Een volledig beeld is opgenomen in deze rapportage. In de rapportage wordt een aantal aanbevelingen gedaan om de interne beheersingsmaatregelen zodanig te versterken zodat hier in de toekomst mogelijk op gesteund kan worden. Deze aanbevelingen zien onder meer toe op het aanscherpen van documentatie en formaliseren van procedures. Wij adviseren u de opvolging van deze aanbevelingen ook te volgen en vervolgens een vervolgaudit uit te laten voeren.

Het verder verbeteren van de automatiseringsomgeving behelst meerdere jaren en is in 2020 nog niet volledig afgerond. Uiteindelijk zal dit project moeten leiden tot een versterking van uw IT-omgeving. Als dit project verder afgerond wordt, kan dit alles bijdragen aan een automatiseringsomgeving die (zichtbaar) ondersteunend is aan de interne controles in uw IT-omgeving. Dan zullen overigens ook de achterliggende controles inhoudelijk aantoonbaar goed moeten worden uitgevoerd (de mens-factor). Op dit moment bent u nog niet zo ver en voert u interne controles uit, die voornamelijk buiten de geautomatiseerde omgeving omgaan. Dat geldt daarmee ook voor onze controles.

3. Procesbevindingen

3. Procesbevindingen

Belastingopbrengsten: Leegstandscontrole

Uit de lijncontrole die vorig jaar is uitgevoerd, kwam naar voren dat meer aandacht besteed moest worden aan de zogenoemde leegstandscontrole (zijn objecten die als 'leeg' staan geregistreerd daadwerkelijk niet bewoond of in gebruik). Mede naar aanleiding van deze constatering heeft uw gemeente een softwarepakket aangeschaft waarmee deze controle kan worden uitgevoerd.

Vanuit het softwarepakket kan een overzicht worden gegenereerd met daarin per object het aantal geregistreerde personen. Dit overzicht is zeer omvangrijk, doordat hierin ook bijvoorbeeld garageboxen en andere objecten in opgenomen zijn, die per definitie "leeg staan". Om die reden acht u het overzicht nu nog niet geschikt om leegstandscontroles mee uit te voeren.

Wij adviseren u dit overzicht verder te ontwikkelen, zodat dit gebruikt kan worden als onderdeel van de leegstandscontrole.

Beoordeling bouwsom > € 1 miljoen volgens het 4-ogen-principe

Voorgaand jaar adviseerden wij u om een procedure of richtlijn op te stellen, die duidelijkheid geeft wanneer (bijvoorbeeld boven een bepaald grensbedrag) een opgegeven bouwsom getoetst zou moeten worden en waarop (bijvoorbeeld aan de hand van bouwkompas).

Uit gesprekken met uw medewerkers is gebleken dat aanvragen met een bouwsom boven de € 1 miljoen (exclusief BTW) inmiddels worden beoordeeld volgens het 4-ogen-principe. Dit principe wordt echter nog niet afgedwongen binnen uw IT-systemen. U heeft uw functioneel beheerder de opdracht gegeven om te borgen dat het 4-ogen-principe in het systeem voor de bouwvergunningen wordt afgedwongen. Wij adviseren u de voortgang hiervan te monitoren.

Interne beheersings- activiteiten rondom de verhuuropbrengsten

Wij hebben de interne beheersingsactiviteiten rondom de verhuuropbrengsten beoordeeld aan de hand van de door u opgestelde procesbeschrijving. Uit onze beoordeling van deze procesbeschrijving blijken de volgende procesbevindingen:

- De periodieke controle door uw vastgoedcontroller op de juiste invoer van de tarieven wordt niet zichtbaar vastgelegd.
- Het proces rondom de beëindiging van een verhuurovereenkomst is nog geen onderdeel van uw procesbeschrijving.
- Er zijn diverse nieuwe interne beheersingsmaatregelen geïmplementeerd welke nog niet zichtbaar worden vastgelegd, zoals:
 - 1) Het zichtbaar beoordelen van een opgestelde huurovereenkomst door de coördinator team Vastgoed.
 - 2) Een zichtbare controle uitvoeren op de lijst met opdrachten vanuit medewerkers administratie VBS door het Administratiehuis.
 - 3) Het opstellen van een gespreksverslag van de analyse en controle door de vastgoedcontroller met de teammanager Vastgoed, van verschillen tussen de theoretische opbrengst en werkelijk opbrengst.

Wij adviseren u om bovenstaande procesbevindingen mee te nemen bij de verdere verbetering van het proces verhuuropbrengsten.

Verhuuropbrengsten: Leegstandscontrole

Volgens de procesbeschrijving van de verhuuropbrengsten vindt tweemaal per jaar de zogenaamde leegstandscontrole plaats. Hierbij wordt intern steekproefsgewijs gecontroleerd dat objecten die in het vastgoedbeheersysteem als “onbewoond” zijn geregistreerd (leegstandslijst), daadwerkelijk niet bewoond zijn.

Voor huidige verslagperiode heeft deze leegstandscontrole nog niet plaatsgevonden. Wij adviseren u om de leegstandscontrole voorafgaande aan het opstellen van de jaarrekening 2020 alsnog uit te voeren, waarmee u de volledigheid van de verhuuropbrengsten vast kunt stellen.

Controle op betaling van facturen

Om te waarborgen dat facturen worden betaald aan de juiste crediteur en op het juiste bankrekeningnummer heeft u diverse maatregelen getroffen, namelijk:

- Zichtbare (steekproefgewijze) controle door de senior medewerker administratie op de juistheid van de voorlopige betaaladvieslijst (juistheid crediteur / juistheid bankrekeningnummer).
- In functiescheiding invoeren en controleren van mutaties in het crediteuren stambestand, zoals wijziging van het bankrekeningnummer van een crediteur.

Wij adviseren u om na te gaan of het wenselijk is om ook een controle op de voorlopige betaaladvieslijst uit te blijven voeren, als mutaties in het crediteuren stambestand in functiescheiding tot stand komen en ook gecontroleerd worden. Hierbij is het overigens wel van belang dat wijzigingen in het crediteuren stambestand alleen worden doorgevoerd, als is vastgesteld dat het signaal vanuit de crediteur (bijvoorbeeld sticker op de factuur met ‘let op, gewijzigd bankrekeningnummer’) betrouwbaar is. Dit kan door bijvoorbeeld de wijziging telefonisch af te stemmen met de crediteur. Voor dit laatste steunt u nu op de naam/nummer controle van de BNG.

De BNG geeft bij batchbetalingen die vanuit een crediteurensysteem komen namelijk aan, dat u aanvullende maatregelen moet blijven nemen. Zij adviseren u om vooral scherp te zijn bij nieuwe crediteuren en wijzigingen van bankrekeningnummers, en dat het aanbeveling verdient om bij dergelijke wijzigingen altijd via een andere weg (bijvoorbeeld telefonisch) contact te zoeken met de crediteur en een vier-ogen-principe toe te passen bij de invoer.

Vastlegging en onderbouwing prestatielevering

Wij hebben vorig jaar aanbevolen richtlijnen over het bijvoegen van documentatie over de geleverde prestatie bij een factuur op te stellen. In de huidige situatie geven de zogenaamde “prestatieverklaarders” bij het autoriseren van facturen hun akkoord, maar wordt nog in te beperkte mate gebruik gemaakt van het systeem om een toelichting te geven of (een verwijzing naar) ondersteunende documentatie op te nemen. Achteraf is het op dit moment dan lastiger om de prestatielevering vast te stellen. Ook dit jaar hebben wij in de interim-controle opgemerkt dat het verkrijgen van toereikende informatie over de prestatielevering niet altijd eenvoudig is.

Een belangrijke ontwikkeling in dat verband is de op 24 juli 2020 verschenen notitie “Vastlegging en onderbouwing prestatielevering bij inkopen door decentrale overheidsorganisaties” van de commissie BADO (Bedrijfsvoering en audits gemeenten en provincies). De commissie BADO bestaat uit deskundigen die onder meer werkzaam zijn bij gemeenten, provincies, de VNG, de beroepsorganisatie van accountants (NBA), accountantskantoren en het Rijk en richt zich onder meer op de verheldering van vraagstukken die spelen op het raakvlak van auditing en bedrijfsvoering van gemeenten en provincies. De adviezen in deze notitie liggen in lijn met de eerder door ons gegeven adviezen. Daarnaast geeft de notitie handvatten voor een toereikende onderbouwing van prestatielevering in een aantal praktijksituaties.

Wij hebben de notitie deze zomer verstrekt aan uw VIC-team. Wij adviseren u – in lijn met deze notitie – uw beleid rondom het vaststellen van de prestatielevering waar nodig aan te passen en te bespreken met de prestatieverklaarders.

Projectbeheersing inkomende subsidies is in opzet verbeterd

Uw gemeente ontvangt van onder andere het Rijk en de provincie subsidies, waarover u verantwoording (afzonderlijk of via SiSa) moet afleggen inzake de bestedingen van deze subsidies. Voor de beheersing van deze subsidies, waaronder de verantwoording in de jaarrekening en het afleggen van verantwoording aan subsidiegevers, heeft u sinds eind 2019 een centrale registratie van inkomende subsidies opgesteld. Met dit subsidieregister (waarin alle toegekende rechten zijn opgenomen) kunt u in opzet de tijdige en volledige verantwoording van de subsidiebaten borgen en heeft u een centraal inzicht in indieningsdata die behaald moeten worden.

Om het subsidieregister, dat in Excel wordt gevoerd, actueel te houden vindt momenteel periodiek overleg plaats tussen de business en domeincontroles. Daarbij worden nieuwe aanvragen in het Excel-document verwerkt, de status van toegekende subsidies bijgewerkt en eventueel verkeerd gebruikte zaaktypes in het zaakstelsel gecorrigeerd. Wij hebben in de gesprekken die wij voerden dat deze werkwijze leidt tot een betrouwbaar overzicht, maar wel relatief tijdsintensief is. Daarnaast levert het ook geen realtime-informatie op van de status van de inkomende subsidies.

Wij adviseren u om na te gaan of het actueel houden van een subsidieregister op een minder tijdrovende wijze vormgegeven kan worden. De voorgenomen invoering van een nieuw zaakstelsel zou hiervoor een goed moment kunnen zijn. Wij adviseren u goed na te denken over de inrichting daarvan om de vastleggingen zoveel mogelijk binnen dit stelsel te kunnen faciliteren in plaats van via het huidige Excel overzicht.

Interne beheersing verstrekte subsidies in de tweede lijn is in opzet versterkt

Tot 2020 werden er in uw zaaksysteem meerdere zaaktypes voor subsidies gebruikt. Dit bemoeilijkte het verkrijgen van één totaaloverzicht van alle toegekende subsidies en de actuele status daarvan. Uit de gesprekken die wij voerden hebben wij begrepen dat het zaaksysteem op dit aspect inmiddels opgeschoond is, en dat nu nog maar één zaaktype voor subsidies in gebruik is.

Verder heeft medio 2020 een verandering in de interne beheersingsmaatregelen in uw proces subsidieverstrekingen plaatsgevonden. Per 1 juli 2020 is namelijk een subsidieproces-coördinator aangesteld die, als “tweede lijn” maandelijks en per kwartaal controles op de subsidiedossiers uitvoert. Het gaat daarbij zowel om procedure aspecten (is de doorlooptijd van aanvragen en toekenningen niet te lang) als inhoudelijke controles (voldoet aan aanvraag of toekenning aan alle eraan te stellen eisen en zijn de dossiers volledig). De bedoeling is dat de subsidie coördinator niet alleen afwijkingen signaleert, maar ook als sparringpartner voor de uitvoerende medewerkers (de eerste lijn) op gaat treden zodat eventueel geconstateerde fouten en afwijkingen van uw subsidiebeleid, in de toekomst voorkomen kunnen worden.

Wij denken dat deze invulling van de tweede lijn een daadwerkelijke versterking van de interne beheersing kan blijken te zijn. De VIC-medewerkers (derde lijn) kunnen zich dan vanaf nu richten op de werking van de tweede lijn en (minder) op de werkzaamheden die in de eerste lijn worden uitgevoerd. Daarmee wordt dan daadwerkelijk invulling aan het three lines of defence model.

Uw intern onderzoek naar de rechtmatigheid van Europese aanbestedingen geeft voorlopig een positief beeld

Binnen uw gemeente is de inkoopfunctie momenteel decentraal belegd en zijn, in opzet, goede waarborgen getroffen zoals periodieke gesprekken tussen Concerninkoop en de 'interne klanten' over de klantbehoefte, over gedane uitgaven en lopende contracten, en eventuele acties op bestaande contracten en de voortgang van aanbestedingen. In de afgelopen jaren is gebleken dat met name bij de inhuur van personeel het voor kwam dat budgethouders buiten de centrale inkoop contracten aan zijn gegaan. Uit de controles op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen in voorgaande jaren zijn onrechtmatigheden vastgesteld. Over het boekjaar 2019 betrof dit nog een totale afwijking van € 1.066.000.

Wij hebben voor het boekjaar 2020 met uw VIC-medewerkers gesproken over de aanpak van de controle. In de lijn van voorgaande jaren zal deze nog achteraf plaatsvinden, aan de hand van de SDO-notitie 'Uitvoering van de controle op aanbestedingsrechtmatigheid bij de jaarrekeningcontrole van decentrale overheden'. Uw medewerkers hebben inmiddels over het eerste half jaar 53 crediteuren geselecteerd, waarbij een tweetal rechtmatigheidsfouten is geconstateerd en van 12 crediteuren moet de rechtmatigheid nog worden vastgesteld door uw medewerkers. Deze controle (op de juiste wijze van aanbesteden) is nog onderhanden door het nog niet beschikbaar zijn van (aanvullende) informatie. Een volledig overzicht van de bevindingen is opgenomen in de interne managementletter.

Samengevat is uw voorlopige beeld, voor wat betreft mogelijke afwijkingen, over 2020 als volgt:

- Als gevolg van het verlengen van opdrachten in eerdere jaren (inhuur derden) is in 2020 nog in beperkte mate sprake van een afwijking, welke inmiddels overigens wel opgelost is. De doorlopende rechtmatigheidsfout is door u bepaald op € 28.000. Het advies voor een periodieke analyse van de lopende inhuurcontracten vanaf 2020 laten uitvoeren door de 2e lijn is (nog) niet opgevolgd.

- Voor één geval zal in 2020 circa € 55.000 als onrechtmatig moeten worden bestempeld.
- Voor de aanbesteding van (financiële) applicaties zal op een later moment en op basis van recentere informatie, een eventuele aanvullende onrechtmatigheid worden bepaald.
- In 2020 is één nieuwe onrechtmatigheid vastgesteld voor circa € 100.000 (inhuur voor recruitment van openstaande vacatures).

Ten opzichte van voorgaande jaren kan, op basis van uw voorlopige conclusies, vastgesteld worden dat de afwijking van de Europese aanbestedingsregels kleiner is geworden. Dit is een positieve ontwikkeling.

De bevindingen hebben wij nog niet inhoudelijk getoetst. Wij zullen met uw medewerkers nog nadere afspraken maken over de controle over het gehele boekjaar 2020. Wij adviseren u het intern onderzoek overigens wel tijdig (eerste kwartaal 2021) af te ronden.

4. Overige onderwerpen

4. Overige onderwerpen

Rechtmatigheid van verstrekte subsidies in het kader van de COVID-19 pandemie vraagt aandacht

In 2019 heeft u voor het boekjaar 2020 subsidies aan verschillende instanties toegekend. Aan deze subsidies zijn voorwaarden door u gesteld. Door het uitbreken van de COVID-19 pandemie heeft niet elke instantie kunnen voldoen aan de prestaties die zijn opgenomen in de subsidiebeschikking. Meerdere gesubsidieerde instellingen hebben u hier reeds over geïnformeerd en daarbij ook aangegeven dat de (vaste) kosten grotendeels doorgelopen zijn. Veel instellingen hebben u verzocht hier rekening mee te houden bij de subsidievaststelling door geen subsidie terug te vorderen of bijvoorbeeld om de subsidie door te mogen schuiven naar 2020.

Het college heeft, zo blijkt uit het “weekbericht corona 5” van 15 april 2020 aan de gemeenteraad, besloten dat coulance en maatwerk dé sleutelwoorden bij de behandeling van subsidieaanvragen en -verantwoordingen zijn. Er wordt door het college soepel omgegaan met de indieningstermijn van verantwoordingen tot 1 mei 2021. Als het gaat om het behalen van de doelen, krijgen de subsidiepartners de mogelijkheid om evenementen te verplaatsen naar 2021. Bij afgelastingen van evenementen wordt niet het hele gesubsidieerde bedrag teruggevorderd, maar wordt rekening gehouden met de reëel gemaakte kosten. En ook bij het behalen van prestaties zijn niet de vastgelegde activiteiten leidend, maar het behalen van de maatschappelijke doelstellingen.

Dit uitgangspunt betekent derhalve niet dat alle subsidies bij deze definitief vastgesteld worden. Mogelijk brengt deze benaderingswijze ook de noodzaak tot een andere, mogelijk zelfs meer tijdrovende beoordeling van aanvragen tot subsidievaststelling met zich mee. Voor de jaarrekening 2020 dient u derhalve tijdig te beoordelen (i.c. in te schatten) welk deel van de verstrekte voorschotten als last in 2020 verantwoord moet worden en welke deel mogelijk als overlopende post op de balans verantwoord moet worden. In het geval u reeds besluit verstrekte voorschotten te gaan terugvorderen, zullen deze in mindering op de (tot op heden) verantwoorde subsidielasten gebracht moeten worden en zal een vordering opgenomen moeten worden (voor zover de terugbetaling niet per ultimo boekjaar is verricht). Wij adviseren u hierbij de meest omvangrijke subsidies als eerste te beoordelen.

Aandachtspunten voor de verantwoording en controle Tozo

Door de maatregelen van het kabinet om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, zijn veel zelfstandig ondernemers inkomsten misgelopen. Het kabinet heeft, om ondernemers te ondersteunen, de ‘Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers’ (Tozo) in het leven geroepen. Zelfstandig ondernemers met financiële problemen als gevolg van de coronacrisis kunnen een beroep doen op deze regeling. De uitvoering van de Tozo is in handen gegeven van gemeenten. In uw geval voert u de Tozo tevens uit voor de gemeenten in de regio.

Voor de uitvoering van de regeling heeft het Rijk geld gereserveerd, waarmee gemeenten voor een belangrijk deel bevoorschot zijn. Tot en met medio oktober 2020 kan voor uw gemeenten, inclusief de gemeenten waarvoor u de Tozo uitvoert, het volgende overzicht gemaakt worden:

Bedragen x € 1 miljoen	Gemeente Hilversum	Overige regiogemeenten	Totaal
Toegekend voorschot	16,7	35,2	51,9
Waarvan ontvangen (door Hilversum)	16,7	32,0	48,7
Nog te ontvangen	0,0	3,2	3,2
Bestedingen			
Levensonderhoud	9,8	15,9	25,7
Kapitaalverstrekking	1,0	1,5	2,5
Aantal besluiten			
Uitkeringen	2.214	3.663	5.877
Kredieten	112	169	281

De genoemde bedragen (voorschotten en te ontvangen bedragen) dienen ter dekking van de kosten van verstrekte uitkeringen voor levensonderhoud, leningen voor bedrijfskapitaal (kapitaalverstrekkingen) en voor de dekking van uitvoeringskosten.

De kosten van de uitkeringen voor levensonderhoud en leningen voor bedrijfskapitaal worden, mits rechtmatig verstrekt, voor 100% vergoed. Het is derhalve van belang dat u inzicht heeft in de rechtmatige bestedingen van de ontvangen voorschotten. Een duidelijk normenkader en inzicht in (interne)controlebevindingen zijn daarbij van belang. De komende maanden zult u (mede op basis van de notitie “Rechtmatigheid en financiële verantwoording TOZO” (oktober 2020) van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vaststellen of de bestedingen (levensonderhoud en kapitaalverstrekking) rechtmatig zijn verstrekt.

Gemeenten moeten zich straks bij de jaarrekening 2020 verantwoorden over de Tozo-regeling(en). Dat gebeurt in de Sisa-bijlage die door de accountant gecontroleerd wordt. Als de accountant rechtmatigheidsfouten (of -onzekerheden) constateert en als zodanig rapporteert via het accountantsverslag komen deze (mogelijk) in aftrek op de vergoeding van de werkelijke bestedingen die de gemeente van het Rijk krijgt. Ten behoeve van de regiogemeenten zult u eveneens een verantwoording opstellen, welke vervolgens door de regiogemeenten zelf in hun jaarrekening kan worden opgenomen. Van belang is dat u afspraken maakt met de regiogemeenten over de reikwijdte van deze rechtmatigheidscontrole.

Bij Tozo betekent rechtmatigheid voor gemeenten, dat dossiers op alle rechtmatigheidseisen zijn gecontroleerd en dat de uitkeringen op de juiste wijze zijn vastgesteld en verstrekt. U verantwoordt zich over de bestedingen van de Tozo-middelen via de SiSa-bijlage. Echter, vanwege de tijdsdruk bij Tozo 1 en de publicatie van de Algemene maatregel van bestuur (AMvB) tijdens de looptijd van Tozo 1, konden gemeenten bij Tozo 1 niet altijd volledig zijn in hun controles van alle voorwaarden vooraf en is de dossiervorming mogelijk niet altijd op orde. De minister van SZW vindt het onbillijk om gemeenten hier financieel op af te rekenen,

omdat de problematiek mede het gevolg is van het verzoek aan gemeenten om bij de afkondiging van de Tozo-regeling snel in actie te komen. SZW komt gemeenten daarom tegemoet bij de controle op rechtmatigheidsfouten bij Tozo 1 door ruimhartige inzet van de ‘hardheidsclausule’: via het onderscheid in formele, belangrijke en fundamentele rechtmatigheidseisen bij de accountantscontrole, wordt voor een deel van de onrechtmatigheden afgesproken dat deze onder voorwaarden toch voor vergoeding door SZW in aanmerking komen. Voor Tozo 2 en 3 geldt dit onderscheid en de coulance niet. In de notitie “Rechtmatigheid en financiële verantwoording TOZO” wordt nader op deze begrippen ingegaan. Wij adviseren u deze te betrekken bij de verder uit te voeren controlewerkzaamheden.

Ook na toekenning van de Tozo kan (achteraf) op rechtmatigheid worden gecontroleerd en kunnen – waar nodig – herstelacties worden uitgevoerd. Wat nodig is, is afhankelijk van de aanpak van de individuele gemeente vanaf aanvang van de Tozo. Het advies is daarom om een plan van aanpak te maken. Wij hebben begrepen dat u deze in het laatste kwartaal van 2020 opstelt. Wij adviseren u om de volgende elementen deel uit te laten maken van de controle achteraf:

- Controle en herstel op alle fundamentele rechtmatigheidseisen (Tozo 1, 2 en 3) en zoveel mogelijk belangrijke rechtmatigheidseisen (Tozo 1).
- Het gebruikmaken van de bestandskoppelingen van het Inlichtingenbureau (IB) en het op correcte wijze afhandelen van de daaruit voortvloeiende IB-signalen.

Van gemeenten wordt verwacht (door SZW) dat zij geconstateerde tekortkomingen in het proces van uitkeringsverstrekking opheffen om fouten/onzekerheden zoveel mogelijk te reduceren. Verder adviseren wij u om afspraken met de regiogemeenten te maken over de wijze hoe invulling moet worden gegeven aan het M&O-beleid voor de controles die u achteraf nog gaat uitvoeren.

Uitvoeringskosten Tozo

Voor de uitvoering van de Tozo ontvangen gemeenten per besluit op een aanvraag levensonderhoud een vergoeding van € 450 en per besluit op een aanvraag kapitaal € 800. Dit bedrag geldt zowel voor toe- als afwijzingen. Een besluit op een verlengingsaanvraag geldt eveneens als een besluit waarvoor de gemeente een vergoeding ontvangt. De vergoeding voor de uitvoeringskosten is opgenomen in de eerder genoemde voorschotbedragen.

De genoemde bedragen betreffen vaste vergoedingen voor alle uitvoeringskosten (zoals opstartkosten en kosten voor de aanpassing van de bedrijfsvoering die zijn gedaan om de uitvoering van de Tozo mogelijk te maken) en zijn daarmee (vooralsnog) bijvoorbeeld ook inclusief de kosten van afhandelingen in de komende jaren ten aanzien van de afwikkeling van leningen en voorschotten. In de vergoeding is ook rekening gehouden met inspanningen van gemeenten ten aanzien van eventueel benodigde herstelacties in het kader van rechtmatigheid en het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Een gedeelte van de vergoeding wordt daarnaast ook gebruikt voor extra accountants- of onderzoekskosten in verband met de rechtmatigheid van de verstrekte Tozo-uitkeringen.

Inzicht in de meerjarige onderhoudslasten is verbeterd

De uitvoeringskosten zijn onderdeel van de specifieke uitkering. Het aantal besluiten op aanvragen wordt eveneens via de SiSa-bijlage verantwoord. Ook hier zullen de regiogemeenten zelfstandig (op basis van de door u opgestelde verantwoording) verantwoording over af moeten leggen. De ontvangen voorschotten die bedoeld zijn voor de dekking van de uitvoeringskosten zullen moeten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. De uiteindelijke vergoeding vanuit het Rijk wordt verrekend met de aan uw gemeente verstrekte voorschotten. Indien de verstrekte voorschotten minder bedragen dan de vastgestelde vergoeding, volgt een nabetaling van het verschil. Indien de verstrekte voorschotten meer bedragen dan de vastgestelde vergoeding, volgt een terugvordering van het verschil. De omvang van de vergoeding wordt vastgesteld binnen een jaar na ontvangst van de gemeentelijke verantwoordingsinformatie.

Voor jaarrekening is het verder van belang dat u vaststelt welk deel van de uitvoeringskosten betrekking heeft op 2020 en welk deel op 2021 en later. De (nog) niet bestede middelen zullen moeten worden gereserveerd voor de dekking van de toekomstige uitvoeringskosten. Mogelijk dat het Rijk nog met nadere verantwoordings- en controlevoorschriften komt.

Voor wat betreft de uitvoeringskosten die u ten behoeven van de regiogemeenten maakt of in de komende jaren zult maken, adviseren wij u om ook hiervoor tijdig afstemming te hebben met de regiogemeenten.

In 2020 heeft een actualisatie van de meerjarige beheerplannen voor het groot onderhoud plaatsgevonden, op basis van de uitgangspunten voor het na te streven onderhoudsniveau zoals die door de raad zijn aangegeven. Met de actualisatie wordt ook verder gevolg gegeven aan het project *Basis op orde* naar aanleiding van het rekenkamerrapport uit 2017 *“Onderzoek vastgoedbeheer”*. In dit rapport adviseert de rekenkamer om de financiële informatievoorziening over de vastgoedportefeuille te verbeteren, om meer inzicht in onder meer het aantal objecten, de waarde en de financiële risico's van de vastgoedportefeuille te verkrijgen. In dat kader heeft ook een herschikking van de onderhoudsvoorzieningen plaatsgevonden.

Uw beeld dat uit de actualisatie naar voren komt, is dat de dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen verhoogd moeten worden. Dit is inmiddels ook in de meerjarenbegroting verwerkt. De afgelopen jaren was de dotatie taakstellend verlaagd. Uit de actualisatie van het plan komt nu een noodzakelijke inhaalslag naar voren.

Wij zullen inhoudelijk de nieuwe plannen nog controleren omdat deze de onderbouwing (moeten) vormen voor de hoogte van de onderhoudsvoorzieningen in de jaarrekening. Een aandachtspunt daarbij is dan de meest actuele informatie over objecten die nu niet in de onderhoudsplannen zijn opgenomen. Dit betreft de (47) objecten die op korte termijn verkocht kunnen worden en de (13) objecten van het MOB-complex De Rading waarvoor op termijn aparte besluitvorming volgt.

Een andere ontwikkeling in 2020 is dat uw gemeente heeft geïnvesteerd in software om de gebouwinspecties en meerjaren-onderhoudsplannen voortaan overzichtelijker te beheren dan tot nu toe het geval geweest is. Tezamen met de inventarisaties van het totale vastgoedbezit van uw gemeente (volledigheid objecten) zou dit voor 2021 moeten leiden tot een systeem waarmee het inzicht in de huidige en toekomstige onderhoudslasten verbeterd is.

U denkt goed na of het verkrijgen van zekerheid voor de Jeugd- en Wmo-lasten

U werkt voor de Wmo en Jeugdzorg regionaal samen in de Regio Gooi en Vechtstreek (verder: de Regio). Dat brengt onder meer met zich mee dat de dienstverlening aan uw inwoners die recht hebben op zorg, zich na het afgeven van de beschikking aan uw directe waarneming onttrekt. Om inzicht te krijgen aan de financiële uitkomsten van de verleende zorg bent u afhankelijk van de door de Regio aan u verstrekte informatie.

Bij u leeft al langer de wens om minder van deze informatie afhankelijk te zijn en meer zelf in control te zijn. In de basis zijn er goede afspraken met de Regio over een maandelijkse verantwoording van de ontwikkeling van de lasten van de toegekende zorg. Wij hebben van uw medewerkers begrepen dat in de praktijk door werkdruk bij de Regio, de eerste financiële rapportage in elk jaar pas vlak voor de zomer wordt verstrekt. Omdat er vervolgens aan uw kant dan ook nog tijd nodig is voor de analyse van de aangeleverde informatie, betekent dat eventuele financiële effecten pas na de zomer aan het college en de raad gemeld kunnen worden. Overigens past hierbij de kanttekening dat het in de eerste maanden van ieder jaar sowieso lastig is over betrouwbare informatie te beschikken omdat dan de afwikkeling van het onderhanden werk in die periode nog niet duidelijk is. Hiervoor is de Regio zelf immers weer afhankelijk van de verantwoordingen van de zorgaanbieders die, conform landelijke afspraken uiterlijk 1 april bij de Regio moeten worden aangeleverd.

De wens om de voorspelbaarheid van de uitgaven voor Wmo en Jeugdzorg te vergroten wordt mede ingegeven door enkele overschrijdingen van de geraamde uitgaven die relatief laat bij u bekend werden. Om hier verder invulling aan te geven zijn, zo hebben wij begrepen, in 2020 twee initiatieven ondernomen. Ten eerste zal de Regio haar eigen processen meer automatiseren waardoor het opleveren van haar rapportages minder arbeidsintensief wordt en daardoor met een grotere regelmaat kan plaatsvinden. Daarnaast zet uw gemeente zelf in op het gebruik van data-analyse om, met gebruik van gegevens van de Regio, zelf op basis van ervaringen uit het verleden tijdiger onderbouwde voorspellingen over de uitgaven in het huidige jaar te kunnen maken.

Wij vinden dit zinvolle initiatieven die wij van harte ondersteunen. Tegelijkertijd kunnen ons inziens de verwachtingen voor het jaar 2020 en 2021 nog niet al te hoog gelegd worden. Om data-analyse uit te kunnen voeren op basis van historische gegevens dient u immers te beschikken over historische gegevens die daadwerkelijk model staan voor het huidige jaar. Door (incidentele) effecten zoals de COVID-19 pandemie en de invoering van het abonnementstarief in de Wmo is 2020 echter geen “standaard” jaar geweest. Als 2021 een “normaal” jaar wordt, dan zou de data uit dat jaar voor de analyses van 2022 gebruikt kunnen worden.

Voor 2020 is in ieder geval helder dat u voor de verantwoording van de werkelijke uitgaven voor Wmo en Jeugdzorg gebruik zult (moeten) maken van de verantwoording van de Regio. Zeker in dit bijzondere jaar waarin, door corona, zaken anders lopen dan normaal (denk aan continuïteitsbijdragen en noodzakelijke alternatieve invulling van zorg) is het van belang goede afspraken met de Regio te maken over de wijze van verantwoorden. Van uw medewerkers hebben wij begrepen dat het controleprotocol van de Regio, waarin dit wordt geregeld, wordt verwacht in december 2020. Daarin zal naar verwachting ook het tijdspad van de verantwoording worden opgenomen. Wij adviseren u dit goed te volgen omdat het opstellen en controleren van de jaarrekening strak gepland is. Hierin wordt uitgegaan van een oplevering door de Regio op 3 mei 2021. In het afgesproken tijdspad voor de jaarrekeningcontrole leidt iedere vertraging daarin feitelijke tot een noodzakelijke bijstelling van het tijdspad van afronding van de controle.

Grondexploitaties worden ten behoeve van de jaarrekening weer geactualiseerd

Vanuit financieel perspectief vertonen uw grondexploitaties de afgelopen jaren een relatief stabiel beeld en heeft u op basis van de jaarlijkse actualisaties van uw grondexploitaties geconcludeerd dat nauwelijks sprake van waarderingsrisico's. Gelet op de fase waarin uw grondexploitaties zich bevinden (veelal vergevorderd waarbij de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten slechts in beperkte mate afhankelijk zijn van "beïnvloedbare" variabelen), kunt u het verwachte resultaat ook redelijk betrouwbaar inschatten. Slechts wanneer sprake is van wijzigingen in de uitgangspunten die op dit moment in de actualisaties zijn opgenomen bij de verdere realisatie, zal sprake (kunnen) zijn van (substantiële) invloed op de financiële uitkomst van de grondexploitatie. Op basis van het doorspreken van de lopende complexen met uw medewerkers zien wij de volgende aandachtspunten voor de jaarrekening 2020:

Egelshoek

Uw verwachting is, zo is ons medegedeeld, dat alle verkopen in deze exploitatie in 2020 gerealiseerd zullen zijn en dat er na 2020 nog slechts in beperkte mate kosten gemaakt zullen worden. In de jaarrekening 2020 kan de exploitatie derhalve worden afgesloten. Naar uw inschatting zullen er slechts marginale afwijkingen zijn ten opzichte van eerdere actualisaties, zodat er geen sprake zal zijn van een materieel resterend waarderingsrisico. Wij adviseren u erop toe te zien dat deze exploitatie in de jaarrekening 2020 wordt afgesloten.

Anna's Hoeve

Bij de controle is ons medegedeeld dat alle gronden in deze exploitatie inmiddels verkocht zijn. Van een deel van de verkochte gronden zal de levering pas na 2020 plaatsvinden en, op grond van het BBV, in 2021 of 2022 als opbrengst verantwoord (mogen) worden. In de restramingen zijn deze baten, omdat er immers verkoopovereenkomsten afgesloten zijn, derhalve zeer nauwkeurig in te schatten. Gelet op het feit dat de exploitatie steeds meer naar de eindfase tendeert, zijn de nog te maken kosten steeds nauwkeuriger in het schatten (op basis van aanbestedingen en overeenkomsten) en zijn deze in mindere mate afhankelijk van variabelen. Ten opzichte van eerdere jaren is mogelijk sprake van enige vertraging als gevolg van juridische procedures. Voor de jaarrekening 2020 is het van belang om de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten te onderbouwen met de tot dan gemaakte afspraken (waaronder gesloten koopovereenkomsten, aangegane verplichtingen voor woonrijp maken en andere overeenkomsten of aanbestedingsresultaten bij de ingeschatte nog te maken kosten).

Wij hebben met uw medewerkers afgesproken om de restramingen die ten grondslag zullen gaan liggen aan de actualisatie van het Meerjarenprogramma Grondexploitaties 2021 (MPG 2021) reeds op een vroeg moment in 2021 met ons te delen (januari of februari 2021). Wij zullen deze dan beoordelen en onze mening daarbij geven, zodat u met deze onderbouwing het MPG2021 weer kunt opstellen, welke uiteindelijk in de jaarrekening 2020 verwerkt zal worden. Wanneer met het MPG 2021 ook (beleidsmatige) keuzes bekrachtigd moeten worden door de raad, is voor de controle van de jaarrekening het noodzakelijk dat deze beschikbaar zijn voordat de jaarrekening wordt opgesteld/gecontroleerd. Wij verzoeken u daar rekening mee te houden in uw planning.

Ontwikkelingen Stationsplein

Een belangrijke ontwikkeling is dat op korte termijn besluitvorming gaat plaatsvinden over de ontwikkeling van het Stationsplein. De contouren van de te openen grondexploitatie worden steeds duidelijker. Omdat de investeringen in dit gebied omvangrijk zijn, heeft deze uiteraard uw en onze aandacht. Wij hebben tijdens de interim-controle gesproken over diverse zaken, waaronder de mogelijkheden voor de dekking van te maken kosten, de inbreng van aangekocht of aan te kopen onroerend goed en de waardering daarvan, hoe om te gaan met sloopkosten, de consistente toerekening van kosten (in relatie tot andere, reeds lopende grondexploitaties) et cetera. Ook hier wordt steeds meer duidelijk. U neemt ons periodiek mee in uw plannen en wij sparren over verslaggevings- en waarderingsvraagstukken. Het voordeel van deze proactieve insteek is dat tijdig de juiste keuzes gemaakt worden en u daarmee een lager risico loopt dat de besluitvorming bijvoorbeeld niet in overeenstemming is met het BBV. Wij adviseren u ons aangehaakt te houden bij de verdere ontwikkelingen.

Backtesting

Een belangrijke indicatie van de kwaliteit van de gemaakte schattingen zijn de verschillen die ontstaan tussen de gemaakte ramingen en de werkelijke uitkomsten (backtesting). Deze vergelijking biedt hiernaast een goede inkijk in de mutaties die in het boekjaar op de verschillende grondexploitaties zijn ontstaan. Wij vragen u in het kader van de jaarrekeningcontrole voor de grondexploitatie Anna's Hoeve voor de jaarschijf 2020 een verschillenanalyse te maken op kostensoortniveau (op basis van de wetten WRO/BRO) tussen de ramingen voor de jaarschijf 2020 en de realisatie over 2020 (inclusief een verklaring van de verschillen). Daarnaast is het van belang om een verschillenanalyse te maken tussen de totaalramingen (stand 2019) op het kostensoortniveau (WRO/BRO) en deze te vergelijken met de totaalraming over 2020. Wij vragen u om deze analyses bij de beoordeling van de geactualiseerde restramingen (januari / februari 2021) gereed te hebben.

Tussentijdse winstneming

Vanaf de jaarrekening 2017 is er een (door de commissie BBV) voorgeschreven methodiek van winstnemen, welke dus door elke gemeente moet worden toegepast. Deze methode heet de "percentage of completion" methode. Op basis van deze methode wordt, naar rato van de voortgang van een grondexploitatie, bepaald of (en zo ja hoeveel) winst tussentijds genomen moet worden. Naast de gerealiseerde baten en lasten en de nog te realiseren baten en lasten, is het van belang dat de gemeente een onzekerheid inschat met betrekking tot de nog te maken kosten en opbrengsten. Deze factor is vervolgens medebepalend voor de tussentijdse winstneming.

Voor 2020 verwacht u, net als voorgaande jaren, dat wederom sprake zal zijn van winstneming bij het complex Anna's Hoeve. De tussentijdse winstneming dient gebaseerd te zijn op de "best mogelijke inschatting" die het college kan maken van het verwachte eindresultaat (waardering) van de afzonderlijke complexen in de jaarrekening 2020. Gelet op de voortgang van het complex en de positieve ontwikkelingen (met name bij de verkoop van kavels) kan mogelijk sprake zijn van een positief effect op de resterende risico's. Nu de complexen Anna's Hoeve en Egelschoek steeds meer richting de einddatum ontwikkelen, zal het resterende risicoprofiel steeds beter in te schatten zijn, en mogelijk lager worden. Anna's Hoeve zal, op basis van uw huidige inschatting iets

langer doorlopen (tot en met eind 2022) dan tot waar u bij de laatste actualisatie vanuit ging (medio 2022). De oorzaak van het langer doorlopen houdt vooral verband met juridische procedures die bij een aantal bouwvlakken lopen. Daarnaast speelt dat de inschatting van nog te realiseren opbrengsten in voorgaande jaren mogelijk iets te voorzichtig is geweest. Wij adviseren u hier bij de berekening van de tussentijdse winst en de onderbouwing van de (mogelijk) resterende risico's rekening mee te houden.

Overschrijding drempelbedrag schatkistbankieren

Sinds de invoering van de 'Regeling schatkistbankieren decentrale overheden' per 15 december 2013 zijn gemeenten verplicht de overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Overtollige middelen betreffen in het algemeen alle saldi op bankrekeningen en contant geld (kassaldi), met uitzondering van uitgezonderde middelen zoals het drempelbedrag. Het drempelbedrag dient jaarlijks op basis van het begrotingstotaal te worden bepaald, in overeenstemming met de regeling schatkistbankieren.

Bij uw gemeente is tot huidige verslagperiode geen sprake geweest van overtollige middelen die in de schatkist moesten worden aangehouden. Echter, vanaf het tweede kwartaal van huidige verslagperiode ontvangt uw gemeente voorschotten in het kader van de Tozo-regeling. Deze voorschotten hebben ertoe geleid dat overtollige middelen in de schatkist moesten worden aangehouden.

Uw gemeente heeft deze overtollige middelen in het tweede en derde kwartaal van 2020 echter niet in de schatkist aangehouden. Daarom is formeel sprake geweest van een overtreding van de regeling schatkistbankieren, en heeft dit geleid tot een onrechtmatigheid. Dergelijke onrechtmatigheden dienen wij in overeenstemming met de Kadernota Rechtmatigheid (van de commissie Bbv) als accountant aan u te rapporteren (bijvoorbeeld via deze managementletter). De onrechtmatigheid weegt (op grond van de Kadernota Rechtmatigheid) echter niet mee in ons oordeel. Daarnaast zijn aan dergelijke overtredingen geen (directe) financiële gevolgen verbonden.

Inmiddels heeft u maatregelen getroffen, zoals het automatisch afkomen van overtollige middelen door de BNG bank, om dergelijke overtredingen in de toekomst te voorkomen.

Evaluatie financiële verordening

Vanuit de werkgroep "Evaluatie financiële werkgroep" evalueert u onder andere het activeringsbeleid, waaronder het bepalen van restwaardes en afschrijvingstermijnen. Ten tijde van de interim-controle hebben wij, op hun verzoek, met medewerkers uit deze werkgroep gesproken over het hanteren van restwaardes. Uw gemeente hanteert op dit moment bijvoorbeeld voor gebouwen een restwaarde van 15% van de oorspronkelijke aanschafwaarde en voor parkeergarages een restwaarde van 25% van de oorspronkelijke aanschafwaarde.

In de notitie Materiële vaste activa van de Commissie BBV is ten aanzien van het bepalen van een restwaarde onder andere het volgende opgenomen: "De restwaarde dient reëel en per actief te worden geschat. Het hanteren van een vast percentage restwaarde voor bijvoorbeeld het totale vastgoed doet onvoldoende recht aan de individuele kenmerken van de materiële vaste activa."

Een vast percentage hanteren voor één soort activa is dus niet in lijn met het BBV, omdat de restwaarde per investering/actief moet worden bepaald. Wij adviseren u daarom om bij het actualiseren van de financiële verordening de huidige methode voor het bepalen van de restwaarde aan te passen en in lijn te brengen met de vereisten vanuit het BBV.

Aandachtspunten voor de controle van de Jaarrekening 2020

Op basis van de bevindingen in deze managementletter, ervaring met (wijzigingen in) de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de controle over het verslagjaar 2019 onderkennen wij de volgende aandachtspunten voor de jaarverslaggeving en jaarrekeningcontrole 2020:

- Tijdig (en met de raad gecommuniceerd) normenkader 2020.
- Tijdige en volledige oplevering van de jaarstukken 2020 (compleet boekwerk), inclusief de zichtbare interne controle op de naleving van de verslaggevingsvoorschriften (BBV) door middel van volledig invulling van de (door ons aan u) aangeleverde checklist BBV.
- Tijdige, betrouwbare en volledige aanlevering van documentatie, zoals door ons opgevraagd via het overzicht van benodigde gegevens voor de jaarrekeningcontrole 2020.
- Zichtbare aansluitingen tussen jaarrekening, financiële administratie, sub administraties, primaire begroting en begroting na wijzigingen (nulproef).
- Het tijdig analyseren van begrotingsoverschrijdingen.
- De volledige verantwoording van lasten en verplichtingen door het uitvoeren van een voortgezette controle tot datum van jaarrekeningcontrole vanuit ontvangen facturen in 2021 (inkoopdagboek) en verrichte betalingen in 2021, een inventarisatie van (langlopende) verplichtingen aan de hand van contracten en overeenkomsten én uw bevindingen vanuit de (voortgezette) controle van vorig boekjaar.
- Adequate voorbereiding van de WNT-verantwoording in de jaarrekening 2020, door de verantwoording intern te laten toetsen aan de hand van de wetgeving. In de praktijk zien wij met name dat niet alle of onjuiste looncomponenten tot het bezoldigingsbegrip gerekend worden (overigens speelde dit niet in Hilversum voor 2019).
- Het tijdig opleveren van de SiSa-bijlagen door de verantwoordelijke afdelingen, zodat de interne controle op de SiSa-regelingen tijdig afgerond kan worden.
- Bij specificaties en onderbouwingen waarbij sprake is van complexiteit of subjectiviteit (schattingen) de opbouw van de post, de uitgangspunten en de berekeningswijze uitwerken in een geschreven toelichting ('position paper'), zodat de uitgangspunten en berekeningen snel door ons geïnterpreteerd kunnen worden en wij tot een goed begrip van de betreffende onderdelen kunnen komen. Wij achten dit voornamelijk van belang bij:
 - Waardering van de grondexploitaties.
 - Waardering van uw vastgoed. Wij vragen om een analyse van het vastgoed dat niet meer voor de publieke taak aangewend wordt (oftewel geen maatschappelijke functie meer heeft), om te bepalen of er mogelijk sprake is van een duurzame waardevermindering.

- Waardering van uw vorderingen. Wij vragen om een analyse van de invorderbaarheid van diverse verschillende vorderingen, waaronder debiteuren sociale zaken. Graag ontvangen wij een onderbouwing van de gehanteerde oninbaarheidspercentages. Ten aanzien van de invordering van belastingdebiteuren 2018 en 2019 is een inhaalslag gemaakt het afgelopen jaar en worden achterstanden ingelopen. Echter als gevolg van corona zijn de invorderingsactiviteiten vanaf halverwege maart 2020 tot en met 1 juli stopgezet. Deze effecten kunnen impact op de getroffen (of te treffen) voorziening hebben en moeten worden doorerekend.
- Zichtbare analyse van de activa van uw gemeente naar de stand per 31 december 2020, om vast te stellen dat alle activa met een boekwaarde nog in gebruik en bezit zijn binnen de gemeente.
- Voortdurende aandacht voor de aangifte vennootschapsbelasting en de voorbereiding hierop.
- In toenemende mate is de gemeente door uitbesteding van activiteiten afhankelijk van derde partijen voor de tijdige (en juiste) aanlevering van informatie. Mede gezien de ervaringen van uw gemeente in de afgelopen jaren en het strak geplande jaarrekeningtraject 2020 (in een korte doorlooptijd, waarbij geen of nauwelijks ruimte voor uitloop is) is het van essentieel belang met deze derde partijen scherpe afspraken te maken en na te leven, zodat de verantwoordingsinformatie voor de vaststelling van de jaarrekening door het college beschikbaar is. Aandachtsgebieden hierbij zijn onder andere:
 - Verantwoordingsinformatie vanuit de Regio Gooi en Vechtstreek (sociaal domein);
 - Coöperatie ParkeerService en SHPV voor de parkeeropbrengsten;
 - De mogelijke bijstortverplichting in de GEM Crailo (op basis van het geactualiseerde risicoprofiel).
 - Facturatie door leveranciers (zie ook onderdeel verplichtingenadministratie).
- Hanteer de door ons aangeleverde formats voor de belangrijkste posten voor uw opsteldossier van de jaarrekening. Zo bent u volledig in het verzamelen van de informatie van zowel de accountant als uw balansdossier.
- Maak verificaties tussen de maatstaven die bepalend zijn voor de hoogte van de algemene uitkering en de bij de gemeente aanwezige brondocumentaties (basisgegevens uit de bronapplicaties) zichtbaar.
- Stel vast dat controlewerkzaamheden op de volledigheid van de verantwoording van de opbrengsten uit parkeren onderdeel is van de controleaanpak van de accountant ten aanzien van de financiële verantwoording van ParkeerService. En voer (indien nodig) zelf aanvullende werkzaamheden uit, om vast te stellen dat de verantwoorde opbrengsten volledig zijn.
- Maak een zichtbare aansluiting tussen de geregistreerde objecten in uw belastingapplicatie (Key2Belastingen) en de objecten in zowel het Kadaster als de BAG (basisregistratie adressen en gebouwen) om de volledigheid van de belastingopbrengsten vast te stellen.

Het is van belang dat uw gemeente stuurt op tijdige ontvangst van bovengenoemde informatie. Het eerder kunnen beschikken over “conceptcijfers” kan voordelen hebben voor een tijdig en efficiënt jaarrekeningproces.

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

Externe bevindingen en aanbevelingen 2020

Nr.	Bron	Onderwerp	Bevinding:	Aanbeveling:	Ambtelijke reactie	Gereed
211	Externe ML 2020 (PSA)	Frauderisicoanalyse	Uit onze controle komt naar voren dat het college belang hecht aan het treffen van maatregelen om fraude te voorkomen. In het tweede kwartaal van 2020 is de frauderisicoanalyse / -inventarisatie geactualiseerd. De volgende actualisatie heeft u gepland in het begin van 2021. De uitkomsten zijn besproken met de desbetreffende proceseigenaren en worden ook meegenomen in de verbeterplannen bij deze processen. Dit is onderdeel van een gemeente breed bewustwordingsproces. De directeur bedrijfsvoering stuurt (via de regietafel) dit proces de komende periode actief aan. Naar onze mening zijn dit prima stappen die het college heeft genomen en welke ook in de nabije toekomst kunnen leiden tot één overkoepelende gemeente brede frauderisicoanalyse. Een dergelijk document kan dan ook actief met de Audit- en rekeningencommissie gedeeld en besproken worden. Met een (actuele) frauderisicoanalyse kan de gemeente de frauderisico's monitoren en periodiek evalueren of de interne beheersmaatregelen nog voldoende effectief zijn om frauderisico's naar een acceptabel en door u geaccepteerd niveau te verlagen.	Uw frauderisicoanalyse wordt in 2021 weer geactualiseerd. Verbind de uitkomsten met de (verbijzonderde) interne controle en deel de onderkende uitkomsten met de (verbijzonderde) interne controle en deel de onderkende frauderisico's ook met de raad (via de Audit- en rekeningcommissie).	Wij nemen de aanbeveling over. De frauderisicoanalyse 2021 omvat behalve een actualisatie van de interne frauderisico's 2020, ook een uitbreiding met risico's op Misbruik & Oneigenlijk gebruik (M&O) en verhoogde risico's als gevolg van de coronacrisis. De directie en het management hebben een belangrijke rol in grip krijgen op de geïdentificeerde frauderisico's en in de opvolging van de maatregelen ter voorkoming en opsporing van fraude. De controle of de getroffen beheersmaatregelen ook in de praktijk zijn ingevoerd en daadwerkelijk functioneren, wordt uitgevoerd door de interne auditfunctie. De verhoogde frauderisico's worden ingepast in de reguliere en verbijzonderde interne en IT controles 2021. Periodiek wordt het onderwerp fraudebewustzijn gemeentebreed onder de aandacht gebracht. Dit gebeurt zowel in de vorm van 'hard controls' (het delen van o.a. integriteitsbeleid) als 'soft controls' (het uitdragen van bijbehorend gedrag in de vorm van workshops en training/opleiding).	Q1 2021
212	Externe ML 2020 (PSA)	Follow-up	Met de rapportage "Follow-up interne en externe aanbevelingen 2019" stuurt u op de voortgang van de realisatie van de aanbevelingen uit voorgaande controles en realiseert u dat de kwaliteit van de bedrijfsvoering verbeterd is.	Ons advies is om (vanaf nu) in deze rapportage ook de (nog niet opgevolgde) adviezen uit voorgaande jaren op te nemen en om deze rapportage regelmatig in het gemeente brede MT te bespreken alsmede om de voortgang van opvolging periodiek met de Audit- en rekeningcommissie te bespreken.	Wij nemen de aanbeveling over. Voor 2021 is de planning de follow-up minimaal 2x per jaar te bespreken voor de formele rapportagemomenten. Daarnaast is het management zich bewust van de nut en noodzaak deze verbeterpunten periodiek te monitoren via de regulieren MT's. Bij de bespreking van de ML 2021 wordt de geactualiseerde follow-up van voorgaande jaren besproken met het college en vervolgens geagendeerd in de Audit- en rekeningcommissie.	Q1 2021
213	Externe ML 2020 (PSA)	Interne beheersing		Proceseigenaarschap komt daarbij meer en meer bij de 1e en 2e lijn te liggen. Sturing op de kwaliteit van de interne beheersing zal in de nabije toekomst met het "Key Control Dashboard" (KCD) gaan plaatsvinden. Hierin worden actuele processen opgenomen en relevante controles vastgelegd. Aandacht voor tijdigheid en uniformiteit is daarbij van belang.	Wij onderkennen dit attentiepunt. In het plan van aanpak 2021 is dit punt meegenomen.	Q1 2021
214	Externe ML 2020 (PSA)	Interne managementletter	In de interne managementletter (CC&CA) is uitgebreid ingegaan op de (interne) bevindingen naar aanleiding van de onderzochte processen. De bevindingen die gerapporteerd zijn kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van uw organisatie.	Wij adviseren u kennis te nemen van deze interne managementletter.	Wij nemen dit advies ter harte. Op 12 januari is de Interne Management Letter besproken in het college. Vanaf 2021 is dit de geëigende werkwijze.	Q1 2021
215	Externe ML 2020 (PSA)	Verstrekte subsidies		U zult aanvullende werkzaamheden uit moeten voeren om de rechtmatigheid van subsidieaanvragen (als gevolg van de COVID-19 pandemie) vast te stellen.	In het vastgestelde interne controle plan 2020/2021 is deze analyse opgenomen. Deze analyse vindt daadwerkelijk plaats in het jaarrekening proces 2020 door de 1e lijn (proceseigenaren) en 2e lijns ondersteuning (Business Control en Juridisch control). Vervolgens trekt de 2e lijn samen met de 3e lijn (Interne audit functie) hier coördinerend en controlerend in op.	Q2 2021
216	Externe ML 2020 (PSA)	Tozo		De verantwoording en controle van de Tozo-bestedingen (inclusief de uitvoeringskosten) verdient uw aandacht.	Wij onderkennen dit attentiepunt. In het plan van aanpak 2021 is dit punt meegenomen. Onze controle aanpak is inmiddels gedeeld met de externe accountant.	Q1 2021
217	Externe ML 2020 (PSA)	WMO en Jeugdzorg	Voor 2020 bent u nog in grote mate afhankelijk van de (tijdigheid van) informatievoorziening vanuit de Regio G&V.	U denk na over de manier waarop u in de toekomst minder afhankelijk wordt van deze informatie.	Wij onderkennen dit attentiepunt. De kwetsbaarheid en grote afhankelijkheid is onderwerp van gesprek. Wij gaan in 2021 actief in gesprek met Regio G&V en accountants om deze afhankelijkheid en kwetsbaarheid te mitigeren.	2021/2022
218	Externe ML 2020 (PSA)	Voorz. Onderhoud vastgoed	Uw inzicht in het meerjarige onderhoud is verbeterd en leidt tot een hogere dotatie aan de onderhoudsvoorziening.	De impact van af te stoten objecten moet nog beoordeeld worden.	Wij onderkennen dit attentiepunt. Er is inmiddels een lijst met de te verkopen panden en de bijbehorende prioritering opgesteld. Deze lijst moet bestuurlijk nog worden afgestemd. Na deze bestuurlijke afstemming wordt de impact op de hoogte en toereikendheid van de onderhoudsvoorziening vastgesteld.	Q1 2021
219	Externe ML 2020 (PSA)	Rechtmatigheidsverantwoording	In het kader van het bepalen van uw startpositie (stap 1 uit uw plan van aanpak) gebruikt u de uitkomsten van de VIC 2020. Deze zijn, onder meer, opgenomen in uw "Interne Managementletter 2020". Ten aanzien van stap 2 uit uw plan van aanpak (visievorming) heeft u ervoor gekozen om voor 2021 te gaan voor een minimale variant, waarbij de focus zal liggen op de financiële rechtmatigheid. Vanuit die situatie zult u overwegen om de organisatie verder door te ontwikkelen naar mogelijk een breder "in control statement". De volgende stappen zijn het opstellen van een implementatieplan 2020/2021 en daarna de uitvoering. Deze staan gepland in het 4 ^e kwartaal van 2020 en in 2021. In opzet heeft uw gemeente hiermee een goede basis gelegd om over boekjaar 2021 tot een onderbouwde rechtmatigheidsverantwoording te kunnen komen.	Wij adviseren u te bewaken dat de beoogde planning ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt.	Wij nemen dit advies ter harte. De afgelopen twee jaar is de zogenaamde 'in control' verklaring opgenomen in het jaarverslag. In het vastgestelde interne controle plan 2020/2021 is dit implementatieplan opgenomen. Om dit te realiseren wordt voor 2021 een overall-planning van de werkzaamheden voorbereid. <i>Deze wordt voorgelegd aan de directie en periodiek wordt vanuit de interne audit functie gerapporteerd over de voortgang.</i>	Q1 2021

Externe bevindingen en aanbevelingen 2020

Nr.	Bron	Onderwerp	Bevinding:	Aanbeveling:	Ambtelijke reactie	Gereed
220	Externe ML 2020 (PSA)	Rechtmatigheidsverantwoording		In de komende periode zal het college voorgesteld worden om onder andere de ambitie van de gemeente nader te bepalen en om te komen tot een voorstel voor de verantwoordingsgrens, waar de raad zich op een later moment over zal moeten buigen. Vervolgstappen daarna zijn het vaststellen van de verantwoordingsgrens (door de raad), het aanpassen van de controleverordening en het controleprotocol, het opstellen en afstemmen van het normenkader met de raad, én het afstemmen van de risicoanalyse, de aanpak interne controle en de beoogde verantwoordingstekst.	Wij zijn ons bewust van de vervolgstappen. De voorbereidende werkzaamheden om te komen tot een rechtmatigheidsverantwoording zijn in het implementatieplan opgenomen. Het huidige controle protocol en normenkader wordt in 2021 geactualiseerd en voorgelegd ter besluitvorming aan college en raad.	Q4 2021
221	Externe ML 2020 (PSA)	Rechtmatigheidsverantwoording	Wat de voortgang van uw proces deels bemoeilijkt, is dat er vanuit de wetgever nog duidelijkheid gegeven moet worden over een aantal zaken. Zo dient, niet geheel onbelangrijk, de Gemeentewet op dit onderdeel nog te worden aangepast. Ook zal de commissie BBV vermoedelijk nog komen met een aanpassing van de Kadernota Rechtmatigheid en zal ook de Nederlandse Beroepsorganisatie Accountants (NBA) nog een handreiking opstellen voor accountants, waarin zij ingaat op de effecten van de rechtmatigheidsverantwoording op de controlewerkzaamheden. Deze documenten zijn tot op heden niet uitgebracht. Wel is recent de handreiking "Invoering Rechtmatigheidsverantwoording" van de VNG beschikbaar gekomen. In deze handreiking geeft de VNG een aantal voorbeelden vanuit decentrale overheden die al ver zijn in hun ontwikkeling van de rechtmatigheidsverantwoording. Deze voorbeelden, zo geeft de VNG aan, zijn bedoeld ter informatie en inspiratie. Invoering en onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording zal uiteindelijk voor iedere gemeente en provincie op een andere manier tot stand komen	Hoewel er signalen zijn dat de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording mogelijk wordt uitgesteld, adviseren wij u wel om de voortgang in het proces te bewaken en waar mogelijk te versnellen.	Wij nemen dit advies ter harte. We volgen de ontwikkelingen op dit gebied nauwgezet en monitoren dit zorgvuldig.	2021/2022
222	Externe ML 2020 (PSA)	Rechtmatigheidsverantwoording	Wij verwijzen u verder naar de "Notitie rechtmatigheidsverantwoording" van de commissie BADO. In deze notitie heeft de commissie voor de verdere implementatie de volgende globale planning voorgesteld:(zie plaatje in ML)	Wij adviseren u de voortgang van uw proces te monitoren langs de lijn van de hiervoor geschetste planning en adviseren u om de ontwikkelingen te blijven volgen.	Gaan we doen. Zie eerdere opmerking over het plan van aanpak.	2021/2022
223	Externe ML 2020 (PSA)	KCD	Met deze werkwijze beoogt u het projecteigenaarschap beter gestalte te geven en creëert u de mogelijkheid om gestructureerd te werken aan de procesverbetering (zekerheid vooraf in plaats van correcties achteraf). Een aantal processen is inmiddels in het KCD in beeld gebracht. De gemeente brede implementatie van KCD staat en valt echter met een gedragen visie op de rollen van de 1 ^e , 2 ^e en 3 ^e lijn bij het gebruiken van het KCD. Op dit moment lopen pilots voor het gebruik van KCD bij een tweetal processen (personeel en subsidies). Afhankelijk van de uitkomsten zal het KCD in 2021 gemeente breed uitgerold kunnen gaan worden.	Wij adviseren u de voortgang van deze uitrol te bewaken. De tijdige uitvoering van de noodzakelijke werkzaamheden door (vooral) de 1 ^e lijn is van groot belang voor het slagen van dit proces. Daarnaast vinden wij het van belang om goede afspraken te maken over de wijze van vastleggen en documenteren. Doordat dit breed in de organisatie wordt neergelegd kan het risico bestaan dat de vastleggingen niet uniform zijn.	Wij nemen uw advies over. In 2021 wordt de uitrol van KCD voortgezet. Belangrijk aandachtspunt is hierbij het realiseren van voldoende draagvlak voor het inregelen van de 1e,2e en 3e lijn werkzaamheid en verantwoordelijkheid in het proces. Voor 2021 worden workshop georganiseerd om dit proces zorgvuldig te bewaken.	Q1/Q2/Q3 2021
224	Externe ML 2020 (PSA)	Processen	In de afgelopen jaren is reeds een groot aantal processen beschreven en opgenomen. Hierbij is in veel gevallen gebruik gemaakt van de procesmatrices die wij u hebben aangereikt. Met deze procesmatrices heeft u inzicht verkregen en gegeven in de belangrijkste processtappen en de daarbij horende interne controlemaatregelen. Wij constateerden in de afgelopen jaren echter verschillen in de kwaliteit van de gemaakte procesbeschrijvingen. Daarnaast is ook gebleken dat bij betrokken functionarissen de procesbeschrijving niet altijd bekend was. In de afgelopen periode heeft u hierin stappen genomen en zijn, vanuit het team CC&CA, procesmatrices met de proceseigenaren (1 ^e en 2 ^e lijn) doorgesproken. Uw doel is om op korte termijn (2021) alle procesbeschrijvingen te digitaliseren en op te nemen in KCD	Wij adviseren u daarbij om: Vanuit de directie het belang van actuele procesbeschrijvingen te blijven duiden.	Wij nemen dit advies over. Met de interne ML rapporteert de interne audit functie periodiek aan de directie over de stand van zaken en ontwikkelingen op dit gebied. Indien nodig rapporteert de interne audit functie ook tussentijds aan de proceseigenaren en escaleert daar waar nodig is. Vanuit de directie wordt deze ontwikkeling zodoende actief gemonitord. Bovendien wordt aan de hand van de in 2020 geïntroduceerde domeingesprekken dit belang verder vorm gegeven.	2021
225	Externe ML 2020 (PSA)	Processen	Idem regel 232	Wij adviseren u daarbij om: Vanuit de directie vorm te geven aan de prioritering en fasering van procesverbeteringen.	Wij nemen dit advies over. In 2020 is de concerndirectie gestart met het opstellen van een Concern Control Plan. Concern Control richt zich op alle gebieden in de organisatie waar rechtmatigheid een rol speelt én de ontwikkeling van de kwaliteit van de processen in die gebieden. Een integraal concern control plan helpt de organisatie en het college om op die gebieden overzicht te hebben, verder in control te komen en gecoördineerd aan kwaliteitsverbetering te werken. We gaan hierbij uit van twee kernaandachtsgebieden, te weten strategisch control (bepalen van doelen en beleid om resultaten te behalen) en management control (de activiteiten die ontplooid moeten worden om te verzekeren dat de beoogde strategie daadwerkelijk wordt uitgevoerd). De benodigde prioritering en fasering is hierin opgenomen.	Q1 2021
226	Externe ML 2020 (PSA)	Processen	Idem regel 232	Wij adviseren u daarbij om: Voor het proces een vast format (uniformering) te gebruiken waarin proceseigenaarschap, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden voldoende duidelijk zijn en waarin ook aandacht is voor risico's en beheersmaatregelen.	Advies nemen we over, maar zijn hierin wel gebonden aan de mogelijkheden en inrichting van KCD.	Q1 2021

Externe bevindingen en aanbevelingen 2020

Nr.	Bron	Onderwerp	Bevinding:	Aanbeveling:	Ambtelijke reactie	Gereed
227	Externe ML 2020 (PSA)	Processen	Idem regel 232	Wij adviseren u daarbij om:De voortgang van de procesverbeteringen te bewaken via de reguliere P&C cyclus.	Advies nemen we over, zie eerdere reactie.	Q1 2021
228	Externe ML 2020 (PSA)	Processen	Idem regel 232	Wij adviseren u daarbij om: Voor de (financieel) kritische processen de betrokkenheid van het team CC&CA te waarborgen.	In het genoemde plan van aanpak is de werkzaamheid van zowel de 1e, 2e alsmede de 3e lijn (CC & CA) geborgd.	Q1 2021
229	Externe ML 2020 (PSA)	KCD	Idem regel 232	Wij adviseren u daarbij om: Relevante interne beheersmaatregelen en toetspunten in het KCD voldoende helder te beschrijven.	Nemen we over. Dit maakt onderdeel uit van het zogenoemde plan van aanpak.	Q1 2021
230	Externe ML 2020 (PSA)	Processen	De criteria die het VIC-team heeft gehanteerd om tot deze kwalificaties te komen, zijn niet expliciet in de interne managementletter aangegeven. Wij hebben navraag gedaan naar deze kwalificaties en vernomen dat naast de kwaliteit van het proces, bijvoorbeeld ook de voortgang van opvolging of het aantal detailbevindingen aspecten zijn die door het VIC-team wordt meegewogen in haar totaaloordeel over een proces.	Wellicht is het zinvol om dit in een volgende versie op te nemen	Nemen we over. In onze controleaanpak 2021 nemen we dit mee enb stellenb in overleg met de extern accountant de criteria op.	Q1 2021
231	Externe ML 2020 (PSA)	IT	U investeert in het verbeteren van uw IT-omgeving. Om inzichtelijk te maken waar u staat, heeft u in 2019 door een IT-auditor een ISAE Type I onderzoek laten uitvoeren naar <u>de opzet</u> en <u>het bestaan</u> van interne beheersmaatregelen in uw IT-omgeving, voor zowel de IT General Controls (ITGC) als de applicatieve controls. Het uitgevoerde onderzoek richtte zich op Key2Financiën en de betaalapplicatie BNG. Uw medewerkers houden nauwlettend de opvolging van de adviezen uit deze rapportages bij, waarbij ook zichtbaar is dat het aantal openstaande punten daadwerkelijk terugloopt.	Als de adviezen zijn opgevolgd, zou een logische vervolgstap zijn om een ISAE Type II onderzoek te laten uitvoeren door de IT-auditor, waarin ook naar <u>de werking</u> van de deze interne beheersmaatregelen wordt gekeken.	De aanbeveling om een ISAE type II onderzoek te laten uitvoeren wordt overgenomen. Dit ISAE type II onderzoek zal in Q3/Q4 worden uitgevoerd door Noordbeek.	Q3 2021
232	Externe ML 2020 (PSA)	IT	Daarnaast heeft u in 2020 ook een nulmeting laten uitvoeren op de applicatieve controls in Key2Belastingen. In de recent verschenen rapportage hierover van de IT-auditor, is opgenomen dat de processen voor de belastingheffing via Key2Belastingen zorgvuldig verlopen, onder andere op basis van routine van de betrokken medewerkers, maar kwetsbaar zijn. Een volledig beeld is opgenomen in deze rapportage. In de rapportage wordt een aantal aanbevelingen gedaan om de interne beheersingsmaatregelen zodanig te versterken zodat hier in de toekomst mogelijk op gesteund kan worden. Deze aanbevelingen zien onder meer toe op het aanscherpen van documentatie en formaliseren van procedures.	Wij adviseren u de opvolging van deze aanbevelingen ook te volgen en vervolgens een vervolgaudit uit te laten voeren.	Nemen we over. De volgende aanbeveling is opgelost: het technisch manco invoeren en wijzigen tarieven. De autorisatie is aangepast. De heffingsambtenaar fiatteert de tarieven. Voor de volgende aanbevelingen zijn de mogelijkheden en de impact gevraagd aan Functioneel Applicatie Beheer, deze worden dus verder onderzocht. Het betreft de volgende aanbevelingen: afwijking bij accountbeheer, incomplete logging vorderingen kwijschelden, oninbaar of onvermogen verklaren. De overige aanbevelingen worden meegenomen bij het beschrijven van processen, rollen en verantwoordelijkheden. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld om iemand in te huren om processen te beschrijven iom CC CA in KCD. Voorwaarde hiervoor is de mogelijkheid om beperkt naar kantoor gaan. De vervolgaudit kan pas worden uitgevoerd als voorgaande punten zijn opgepakt, daarom zal dit in 2022 Q1 worden opgepakt.	Q4 2021
233	Externe ML 2020 (PSA)	Heffingen	Uit de lijncontrole die vorig jaar is uitgevoerd, kwam naar voren dat meer aandacht besteed moest worden aan de zogenoemde leegstandscontrole (zijn objecten die als 'leeg' staan geregistreerd daadwerkelijk niet bewoond of in gebruik). Mede naar aanleiding van deze constatering heeft uw gemeente een softwarepakket aangeschaft waarmee deze controle kan worden uitgevoerd. Vanuit het softwarepakket kan een overzicht worden gegenereerd met daarin per object het aantal geregistreerde personen. Dit overzicht is zeer omvangrijk, doordat hierin ook bijvoorbeeld garageboxen en andere objecten in opgenomen zijn, die per definitie “leeg staan”. Om die reden acht u het overzicht nu nog niet geschikt om leegstandscontroles mee uit te voeren.	Wij adviseren u dit overzicht verder te ontwikkelen, zodat dit gebruikt kan worden als onderdeel van de leegstandscontrole.	Bij de koppeling burgerzaken (DDS=Data Distributie Systeem) en Key 2 belastingen was uitval. Het proces van verwerken van uitval is nu goed ingebed, waardoor het risico op verkeerde grondslagen is verminderd. Als extra controle is het overzicht gebruikt voor leegstandscontrole d.m.v. filtering. Onterechte leegstand is opgelost en daarnaast is de eigenaar als belastingplichtige aangemerkt als er leegstand is. Lijst kan nog verfijnd worden (uitsluiting garageboxen ed) maar is niet randvoorwaardelijk	Q1 2021
234	Externe ML 2020 (PSA)	Verlenen omgevingsvergunning / Legesheffing voor bouwaanvragen	Voorgaand jaar adviseerden wij u om een procedure of richtlijn op te stellen, die duidelijkheid geeft wanneer (bijvoorbeeld boven een bepaald grensbedrag) een opgegeven bouwsom getoetst zou moeten worden en waarop (bijvoorbeeld aan de hand van bouwkompas).	Uit gesprekken met uw medewerkers is gebleken dat aanvragen met een bouwsom boven de € 1 miljoen (exclusief BTW) inmiddels worden beoordeeld volgens het 4-ogen-principe. Dit principe wordt echter nog niet afgedwongen binnen uw IT-systemen. U heeft uw functioneel beheerder de opdracht gegeven om te borgen dat het 4-ogen-principe in het systeem voor de bouwvergunningen wordt afgedwongen. Wij adviseren u de voortgang hiervan te monitoren.	Klopt. Dit is een juiste weergave, zie ook aanbeveling 181. Het advies om de voortgang te monitoren wordt overgenomen.	Q1 2021

Externe bevindingen en aanbevelingen 2020

Nr.	Bron	Onderwerp	Bevinding:	Aanbeveling:	Ambtelijke reactie	Gereed
235	Externe ML 2020 (PSA)	Verhuuropbrengsten	Wij hebben de interne beheersingsactiviteiten rondom de verhuuropbrengsten beoordeeld aan de hand van de door u opgestelde procesbeschrijving. Uit onze beoordeling van deze procesbeschrijving blijken de volgende procesbevindingen: * De periodieke controle door uw vastgoedcontroller op de juiste invoer van de tarieven wordt niet zichtbaar vastgelegd. * Het proces rondom de beëindiging van een verhuurovereenkomst is nog geen onderdeel van uw procesbeschrijving. * Er zijn diverse nieuwe interne beheersingsmaatregelen geïmplementeerd welke nog niet zichtbaar worden vastgelegd, zoals: 1) Het zichtbaar beoordelen van een opgestelde huurovereenkomst door de coördinator team Vastgoed. 2) Een zichtbare controle uitvoeren op de lijst met opdrachten vanuit medewerkers administratie VBS door het Administratiehuis. 3) Het opstellen van een gespreksverslag van de analyse en controle door de vastgoedcontroller met de teammanager Vastgoed, van verschillen tussen de theoretische opbrengst en werkelijk opbrengst.	Wij adviseren u om bovenstaande procesbevindingen mee te nemen bij de verdere verbetering van het proces verhuuropbrengsten.	Deze aanbeveling nemen we mee bij het opstellen van de procesbeschrijvingen van het project 'basis op orde' en de aanpassing van het betreffende proces. De vastlegging van de diverse handelingen zien wij ook als noodzakelijk.	
236	Externe ML 2020 (PSA)	Verhuuropbrengsten	Volgens de procesbeschrijving van de verhuuropbrengsten vindt tweemaal per jaar de zogenaamde leegstandscontrole plaats. Hierbij wordt intern steekproefsgewijs gecontroleerd dat objecten die in het vastgoedbeheersysteem als “onbewoond” zijn geregistreerd (leegstandslijst), daadwerkelijk niet bewoond zijn.	Voor huidige verslagperiode heeft deze leegstandscontrole nog niet plaatsgevonden. Wij adviseren u om de leegstandscontrole voorafgaande aan het opstellen van de jaarrekening 2020 alsnog uit te voeren, waarmee u de volledigheid van de verhuuropbrengsten vast kunt stellen.	Wij zullen dit ingaande het eerste kwartaal 2021 uitvoeren en zorgdragen voor correcte verslaglegging.	Q1 2021
237	Externe ML 2020 (PSA)	Betalingen	Om te waarborgen dat facturen worden betaald aan de juiste crediteur en op het juiste bankrekeningnummer heeft u diverse maatregelen getroffen, namelijk: * Zichtbare (steekproefgewijze) controle door de senior medewerker administratie op de juistheid van de voorlopige betaaladvieslijst (juistheid crediteur / juistheid bankrekeningnummer). * In functiescheiding invoeren en controleren van mutaties in het crediteuren stambestand, zoals wijziging van het bankrekeningnummer van een crediteur.	Wij adviseren u om na te gaan of het wenselijk is om ook een controle op de voorlopige betaaladvieslijst uit te blijven voeren, als mutaties in het crediteuren stambestand in functiescheiding tot stand komen en ook gecontroleerd worden. Hierbij is het overigens wel van belang dat wijzigingen in het crediteuren stambestand alleen worden doorgevoerd, als is vastgesteld dat het signaal vanuit de crediteur (bijvoorbeeld sticker op de factuur met ‘let op, gewijzigd bankrekeningnummer’) betrouwbaar is. Dit kan door bijvoorbeeld de wijziging telefonisch af te stemmen met de crediteur. Voor dit laatste steunt u nu op de naam/nummer controle van de BNG De BNG geeft bij batchbetalingen die vanuit een crediteurensysteem komen namelijk aan, dat u aanvullende maatregelen moet blijven nemen. Zij adviseren u om vooral scherp te zijn bij nieuwe crediteuren en wijzigingen van bankrekeningnummers, en dat het aanbeveling verdient om bij dergelijke wijzigingen altijd via een andere weg (bijvoorbeeld telefonisch) contact te zoeken met de crediteur en een vier-ogen-principe toe te passen bij de invoer.	Wij gaan dit in 2021 onderzoeken	Q4 2021
238	Externe ML 2020 (PSA)	Prestatielevering	Een belangrijke ontwikkeling in dat verband is de op 24 juli 2020 verschenen notitie “Vastlegging en onderbouwing prestatielevering bij inkopen door decentrale overheidsorganisaties” van de commissie BADO (Bedrijfsvoering en audits gemeenten en provincies). De commissie BADO bestaat uit deskundigen die onder meer werkzaam zijn bij gemeenten, provincies, de VNG, de beroepsorganisatie van accountants (NBA), accountantskantoren en het Rijk en richt zich onder meer op de verheldering van vraagstukken die spelen op het raakvlak van auditing en bedrijfsvoering van gemeenten en provincies. De adviezen in deze notitie liggen in lijn met de eerder door ons gegeven adviezen. Daarnaast geeft de notitie handvatten voor een toereikende onderbouwing van prestatielevering in een aantal praktijksituaties.	Wij hebben de notitie deze zomer verstrekt aan uw VIC-team. Wij adviseren u – in lijn met deze notitie – uw beleid rondom het vaststellen van de prestatielevering waar nodig aan te passen en te bespreken met de prestatieverklaarders.	Wij nemen dit advies over. In 2021 wordt een interne richtlijn opgesteld rondom dit onderwerp. De door u genoemde notitie wordt als uitgangspunt gehanteerd.	Q1 2021

Externe bevindingen en aanbevelingen 2020

Nr.	Bron	Onderwerp	Bevinding:	Aanbeveling:	Ambtelijke reactie	Gereed
239	Externe ML 2020 (PSA)	IT	Uw gemeente ontvangt van onder andere het Rijk en de provincie subsidies, waarover u verantwoording (afzonderlijk of via SiSa) moet afleggen inzake de bestedingen van deze subsidies. Voor de beheersing van deze subsidies, waaronder de verantwoording in de jaarrekening en het afleggen van verantwoording aan subsidiegevers, heeft u sinds eind 2019 een centrale registratie van inkomende subsidies opgesteld. Met dit subsidieregister (waarin alle toegekende rechten zijn opgenomen) kunt u in opzet de tijdige en volledige verantwoording van de subsidiebaten borgen en heeft u een centraal inzicht in indieningsdata die behaald moeten worden. Om het subsidieregister, dat in Excel wordt gevoerd, actueel te houden vindt momenteel periodiek overleg plaats tussen de business en domeincontroles. Daarbij worden nieuwe aanvragen in het Excel-document verwerkt, de status van toegekende subsidies bijgewerkt en eventueel verkeerd gebruikte zaaktypes in het zaakstelsel gecorrigeerd. Wij hebben in de gesprekken die wij voerden dat deze werkwijze leidt tot een betrouwbaar overzicht, maar wel relatief tijdsintensief is. Daarnaast levert het ook geen realtime-informatie op van de status van de inkomende subsidies.	Wij adviseren u om na te gaan of het actueel houden van een subsidieregister op een minder tijdrovende wijze vormgegeven kan worden. De voorgenomen invoering van een nieuw zaakstelsel zou hiervoor een goed moment kunnen zijn. Wij adviseren u goed na te denken over de inrichting daarvan om de vastleggingen zoveel mogelijk binnen dit stelsel te kunnen faciliteren in plaats van via het huidige Excel overzicht.	Team JIS zal 2021 gebruiken om het proces voor inkomende subsidies in kaart te brengen en borgen. Daaronder valt ook het subsidieregister.	Q3 2021
240	Externe ML 2020 (PSA)	Inkopen/Aanbestedingen	Wij hebben voor het boekjaar 2020 met uw VIC-medewerkers gesproken over de aanpak van de controle. In de lijn van voorgaande jaren zal deze nog achteraf plaatsvinden, aan de hand van de SDO-notitie 'Uitvoering van de controle op aanbestedingsrechtmatigheid bij de jaarrekeningcontrole van decentrale overheden'. Uw medewerkers hebben inmiddels over het eerste half jaar 53 crediteuren geselecteerd, waarbij een tweetal rechtmatigheidsfouten is geconstateerd en van 12 crediteuren moet de rechtmatigheid nog worden vastgesteld door uw medewerkers. Deze controle (op de juiste wijze van aanbesteden) is nog onderhanden door het nog niet beschikbaar zijn van (aanvullende) informatie.	De bevindingen hebben wij nog niet inhoudelijk getoetst. Wij zullen met uw medewerkers nog nadere afspraken maken over de controle over het gehele boekjaar 2020. Wij adviseren u het intern onderzoek overigens wel tijdig (eerste kwartaal 2021) af te ronden.	CC CA voert controle uit en vraagt bij team JIS onderliggende stukken	Q1 2021
241	Externe ML 2020 (PSA)	Verstrekte subsidies	In 2019 heeft u voor het boekjaar 2020 subsidies aan verschillende instanties toegekend. Aan deze subsidies zijn voorwaarden door u gesteld. Door het uitbreken van de COVID-19 pandemie heeft niet elke instantie kunnen voldoen aan de prestaties die zijn opgenomen in de subsidiebeschikking. Meerdere gesubsidieerde instellingen hebben u hier reeds over geïnformeerd en daarbij ook aangegeven dat de (vaste) kosten grotendeels doorgelopen zijn. Veel instellingen hebben u verzocht hier rekening mee te houden bij de subsidievaststelling door geen subsidie terug te vorderen of bijvoorbeeld om de subsidie door te mogen schuiven naar 2020. Het college heeft, zo blijkt uit het “weekbericht corona 5” van 15 april 2020 aan de gemeenteraad, besloten dat coulance en maatwerk dé sleutelwoorden bij de behandeling van subsidieaanvragen en -verantwoordingen zijn. Er wordt door het college soepel omgegaan met de indieningstermijn van verantwoordingen tot 1 mei 2021. Als het gaat om het behalen van de doelen, krijgen de subsidiepartners de mogelijkheid om evenementen te verplaatsen naar 2021. Bij afgelastingen van evenementen wordt niet het hele gesubsidieerde bedrag teruggevorderd, maar wordt rekening gehouden met de reële gemaakte kosten. En ook bij het behalen van prestaties zijn niet de vastgelegde activiteiten leidend, maar het behalen van de maatschappelijke doelstellingen. Dit uitgangspunt betekent derhalve niet dat alle subsidies bij deze definitief vastgesteld worden. Mogelijk brengt deze benaderingswijze ook de noodzaak tot een andere, mogelijk zelfs meer tijdrovende beoordeling van aanvragen tot subsidievaststelling met zich mee.	Voor de jaarrekening 2020 dient u derhalve tijdig te beoordelen (i.c. in te schatten) welk deel van de verstrekte voorschotten als last in 2020 verantwoord moet worden en welke deel mogelijk als overlopende post op de balans verantwoord moet worden. In het geval u reeds besluit verstrekte voorschotten te gaan terugvorderen, zullen deze in mindering op de (tot op heden) verantwoorde subsidielasten gebracht moeten worden en zal een vordering opgenomen moeten worden (voor zover de terugbetaling niet per ultimo boekjaar is verricht). Wij adviseren u hierbij de meest omvangrijke subsidies als eerste te beoordelen.	Deze analyse vindt plaats in het jaarrekening proces 2020 door de 1e lijn en BC. Vervolgens zal team JIS hier coördinerend en controlerend samen met CC CA in optrekken.	Q2 2021
242	Externe ML 2020 (PSA)	Tozo	Gemeenten moeten zich straks bij de jaarrekening 2020 verantwoorden over de Tozo-regeling(en). Dat gebeurt in de Sisa-bijlage die door de accountant gecontroleerd wordt. Als de accountant rechtmatigheidsfouten (of -onzekerheden) constateert en als zodanig rapporteert via het accountantsverslag komen deze (mogelijk) in aftrek op de vergoeding van de werkelijke bestedingen die de gemeente van het Rijk krijgt. Ten behoeve van de regiogemeenten zult u eveneens een verantwoording opstellen, welke vervolgens door de regiogemeenten zelf in hun jaarrekening kan worden opgenomen.	Van belang is dat u afspraken maakt met de regiogemeenten over de reikwijdte van deze rechtmatigheidscontrole.	Wij nemen deze aanbeveling over. Momenteel wordt gewerkt aan een plan van aanpak verantwoording TOZO. Hierbij worden eveneens afspraken gemaakt met de regiogemeenten.	

Externe bevindingen en aanbevelingen 2020

Nr.	Bron	Onderwerp	Bevinding:	Aanbeveling:	Ambtelijke reactie	Gereed
243	Externe ML 2020 (PSA)	Tozo	Bij Tozo betekent rechtmatigheid voor gemeenten, dat dossiers op alle rechtmatigheidseisen zijn gecontroleerd en dat de uitkeringen op de juiste wijze zijn vastgesteld en verstrekt. U verantwoordt zich over de bestedingen van de Tozo-middelen via de SiSa-bijlage. Echter, vanwege de tijdsdruk bij Tozo 1 en de publicatie van de Algemene maatregel van bestuur (AMvB) tijdens de looptijd van Tozo 1, konden gemeenten bij Tozo 1 niet altijd volledig zijn in hun controles van alle voorwaarden vooraf en is de dossiervorming mogelijk niet altijd op orde. De minister van SZW vindt het onbillijk om gemeenten hier financieel op af te rekenen, omdat de problematiek mede het gevolg is van het verzoek aan gemeenten om bij de afkondiging van de Tozo-regeling snel in actie te komen. SZW komt gemeenten daarom tegemoet bij de controle op rechtmatigheidsfouten bij Tozo 1 door ruimhartige inzet van de 'hardheidsclausule': via het onderscheid in formele, belangrijke en fundamentele rechtmatigheidseisen bij de accountantscontrole, wordt voor een deel van de onrechtmatigheden afgesproken dat deze onder voorwaarden toch voor vergoeding door SZW in aanmerking komen. Voor Tozo 2 en 3 geldt dit onderscheid en de coulance niet. In de notitie "Rechtmatigheid en financiële verantwoording TOZO" wordt nader op deze begrippen ingegaan.	Wij adviseren u deze te betrekken bij de verder uit te voeren controlewerkzaamheden.	Wij nemen deze aanbeveling over. Momenteel wordt gewerkt aan een plan van aanpak verantwoording TOZO. De uitgangspunten zoals verwoord in de notitie "Rechtmatigheid en financiële verantwoording TOZO" wordt hierbij betrokken.	
244	Externe ML 2020 (PSA)	Tozo	Ook na toekenning van de Tozo kan (achteraf) op rechtmatigheid worden gecontroleerd en kunnen – waar nodig – herstelacties worden uitgevoerd. Wat nodig is, is afhankelijk van de aanpak van de individuele gemeente vanaf aanvang van de Tozo.	Het advies is daarom om een plan van aanpak te maken. Wij hebben begrepen dat u deze in het laatste kwartaal van 2020 opstelt. Wij adviseren u om de volgende elementen deel uit te laten maken van de controle achteraf: * Controle en herstel op alle fundamentele rechtmatigheidseisen (Tozo 1, 2 en 3) en zoveel mogelijk belangrijke rechtmatigheidseisen (Tozo 1). * Het gebruikmaken van de bestandskoppelingen van het Inlichtingenbureau (IB) en het op correcte wijze afhandelen van de daaruit voortvloeiende IB-signalen.	Wij nemen deze aanbeveling over. Momenteel wordt gewerkt aan een plan van aanpak verantwoording TOZO. De genoemde elementen worden hierbij betrokken.	
245	Externe ML 2020 (PSA)	Tozo		Verder adviseren wij u om afspraken met de regiogemeenten te maken over de wijze hoe invulling moet worden gegeven aan het M&O-beleid voor de controles die u achteraf nog gaat uitvoeren.	Wij nemen deze aanbeveling over. Momenteel wordt gewerkt aan een plan an aanpak erantwoording TOZO. Het M&O beleid maakt hier onderdeel vanuit. Hierbij worden eveneens afspraken gemaakt met de regiogemeenten.	
246	Externe ML 2020 (PSA)	Tozo	De (nog) niet bestede middelen zullen moeten worden gereserveerd voor de dekking van de toekomstige uitvoeringskosten. Mogelijk dat het Rijk nog met nadere verantwoordings- en controlevoorschriften komt.	Voor jaarrekening is het verder van belang dat u vaststelt welk deel van de uitvoeringskosten betrekking heeft op 2020 en welk deel op 2021 en later.	Wij nemen deze aanbeveling over.	
247	Externe ML 2020 (PSA)	Tozo		Voor wat betreft de uitvoeringskosten die u ten behoeven van de regiogemeenten maakt of in de komende jaren zult maken, adviseren wij u om ook hiervoor tijdig afstemming te hebben met de regiogemeenten.	Wij nemen deze aanbeveling over.	
248	Externe ML 2020 (PSA)	Voorz. Onderhoud vastgoed	Wij zullen inhoudelijk de nieuwe plannen nog controleren omdat deze de onderbouwing (moeten) vormen voor de hoogte van de onderhoudsvoorzieningen in de jaarrekening.	Een aandachtspunt daarbij is dan de meest actuele informatie over objecten die nu niet in de onderhoudsplannen zijn opgenomen. Dit betreft de (47) objecten die op korte termijn verkocht kunnen worden en de (13) objecten van het MOB-complex De Rading waarvoor op termijn aparte besluitvorming volgt	Er is een lijst met de 47 te verkopen panden en de prioritering erin opgesteld. Deze lijst moet bestuurlijk nog worden afgestemd. Met betrekking tot de 13 objecten op het MOB Rading complex heeft er nog geen enkele beeldvorming en besluitvorming plaatsgevonden.	Q1 2021
249	Externe ML 2020 (PSA)	WMO en Jeugdzorg	Voor 2020 is in ieder geval helder dat u voor de verantwoording van de werkelijke uitgaven voor Wmo en Jeugdzorg gebruik zult (moeten) maken van de verantwoording van de Regio. Zeker in dit bijzondere jaar waarin, door corona, zaken anders lopen dan normaal (denk aan continuïteitsbijdragen en noodzakelijke alternatieve invulling van zorg) is het van belang goede afspraken met de Regio te maken over de wijze van verantwoorden. Van uw medewerkers hebben wij begrepen dat het controleprotocol van de Regio, waarin dit wordt geregeld, wordt verwacht in december 2020. Daarin zal naar verwachting ook het tijdspad van de verantwoording worden opgenomen.	Wij adviseren u dit goed te volgen omdat het opstellen en controleren van de jaarrekening strak gepland is. Hierin wordt uitgegaan van een oplevering door de Regio op 3 mei 2021. In het afgesproken tijdspad voor de jaarrekeningcontrole leidt iedere vertraging daarin feitelijke tot een noodzakelijke bijstelling van het tijdspad van afronding van de controle.	Vanuit de Regio Gooi en Vechtstreek zijn signalen ontvangen dat de verantwoording niet op 3 mei beschikbaar zal zijn. Als reactie hierop zijn wij nu ambtelijk in gesprek met de regio over het tijdspad en willen ons niet direct neeleggen bij de vertraging. Wij zijn ons ervan bewust dt als de oplevering van de verantwoording vertraagt dat dit effect heeft op het tijdspad van de controle en de bestuurlijke behandeling van de jaarrekening 2020. Zodra hierover zekerheid bestaat zullen de betrokkenen worden ingelicht en de planninen worden aangepast.	
250	Externe ML 2020 (PSA)	GREX	Egelshoek: Uw verwachting is, zo is ons medegedeeld, dat alle verkopen in deze exploitatie in 2020 gerealiseerd zullen zijn en dat er na 2020 nog slechts in beperkte mate kosten gemaakt zullen worden. In de jaarrekening 2020 kan de exploitatie derhalve worden afgesloten. Naar uw inschatting zullen er slechts marginale afwijkingen zijn ten opzichte van eerdere actualisaties, zodat er geen sprake zal zijn van een materieel resterend waarderingsrisico.	Wij adviseren u erop toe te zien dat deze exploitatie in de jaarrekening 2020 wordt afgesloten.	Dit advies nemen wij over.	Q1 2021

Externe bevindingen en aanbevelingen 2020

Nr.	Bron	Onderwerp	Bevinding:	Aanbeveling:	Ambtelijke reactie	Gereed
251	Externe ML 2020 (PSA)	GREX	Anna's Hoeve: Bij de controle is ons medegedeeld dat alle gronden in deze exploitatie inmiddels verkocht zijn. Van een deel van de verkochte gronden zal de levering pas na 2020 plaatsvinden en, op grond van het BBV, in 2021 of 2022 als opbrengst verantwoord (mogen) worden. In de restramingen zijn deze baten, omdat er immers verkoopovereenkomsten afgesloten zijn, derhalve zeer nauwkeurig in te schatten. Gelet op het feit dat de exploitatie steeds meer naar de eindfase tendeert, zijn de nog te maken kosten steeds nauwkeuriger in het schatten (op basis van aanbestedingen en overeenkomsten) en zijn deze in mindere mate afhankelijk van variabelen. Ten opzichte van eerdere jaren is mogelijk sprake van enige vertraging als gevolg van juridische procedures	Voor de jaarrekening 2020 is het van belang om de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten te onderbouwen met de tot dan gemaakte afspraken (waaronder gesloten koopovereenkomsten, aangegane verplichtingen voor woonrijp maken en andere overeenkomsten of aanbestedingsresultaten bij de ingeschatte nog te maken kosten).	Dit advies nemen wij over.	Q1 2021
252	Externe ML 2020 (PSA)	GREX	Anna's Hoeve: Wij hebben met uw medewerkers afgesproken om de restramingen die ten grondslag zullen gaan liggen aan de actualisatie van het Meerjarenprogramma Grondexploitatie 2021 (MPG 2021) reeds op een vroeg moment in 2021 met ons te delen (januari of februari 2021). Wij zullen deze dan beoordelen en onze mening daarbij geven, zodat u met deze onderbouwing het MPG2021 weer kunt opstellen, welke uiteindelijk in de jaarrekening 2020 verwerkt zal worden. Wanneer met het MPG 2021 ook (beleidsmatige) keuzes bekrachtigd moeten worden door de raad, is voor de controle van de jaarrekening het noodzakelijk dat deze beschikbaar zijn voordat de jaarrekening wordt opgesteld/gecontroleerd.	Wij verzoeken u daar rekening mee te houden in uw planning.	Dit advies nemen wij over.	Q1 2021
253	Externe ML 2020 (PSA)	GREX	Ontwikkelingen Stationsplein: Een belangrijke ontwikkeling is dat op korte termijn besluitvorming gaat plaatsvinden over de ontwikkeling van het Stationsplein. De contouren van de te openen grondexploitatie worden steeds duidelijker. Omdat de investeringen in dit gebied omvangrijk zijn, heeft deze uiteraard uw en onze aandacht. Wij hebben tijdens de interim-controle gesproken over diverse zaken, waaronder de mogelijkheden voor de dekking van te maken kosten, de inbreng van aangekocht of aan te kopen onroerend goed en de waardering daarvan, hoe om te gaan met sloopkosten, de consistente toerekening van kosten (in relatie tot andere, reeds lopende grondexploitatie) et cetera. Ook hier wordt steeds meer duidelijk. U neemt ons periodiek mee in uw plannen en wij sparren over verslaggevings- en waarderingsvraagstukken. Het voordeel van deze proactieve insteek is dat tijdig de juiste keuzes gemaakt worden en u daarmee een lager risico loopt dat de besluitvorming bijvoorbeeld niet in overeenstemming is met het BBV	Wij adviseren u ons aangehaakt te houden bij de verdere ontwikkelingen.	Dit advies nemen wij over.	2021
254	Externe ML 2020 (PSA)	GREX	Anna's Hoeve: Een belangrijke indicatie van de kwaliteit van de gemaakte schattingen zijn de verschillen die ontstaan tussen de gemaakte ramingen en de werkelijke uitkomsten (backtesting). Deze vergelijking biedt hiernaast een goede inkijk in de mutaties die in het boekjaar op de verschillende grondexploitatie zijn ontstaan.	Wij vragen u in het kader van de jaarrekeningcontrole voor de grondexploitatie Anna's Hoeve voor de jaarschijf 2020 een verschillenanalyse te maken op kostensoortniveau (op basis van de wetten WRO/BRO) tussen de ramingen voor de jaarschijf 2020 en de realisatie over 2020 (inclusief een verklaring van de verschillen).	Zoals ieder jaar wordt deze verschillenanalyse gemaakt, zowel door de planeconoom als de project controller.	2021
255	Externe ML 2020 (PSA)	GREX	Anna's Hoeve: Daarnaast is het van belang om een verschillenanalyse te maken tussen de totaalramingen (stand 2019) op het kostensoortniveau (WRO/BRO) en deze te vergelijken met de totaalraming over 2020.	Wij vragen u om deze analyses bij de beoordeling van de geactualiseerde restramingen (januari / februari 2021) gereed te hebben.	Deze analyse wordt bij de actualisatie van de grondexploitatie gemaakt.	Q1 2021
256	Externe ML 2020 (PSA)	GREX	Anna's Hoeve: Voor 2020 verwacht u, net als voorgaande jaren, dat wederom sprake zal zijn van winstneming bij het complex Anna's Hoeve. De tussentijdse winstneming dient gebaseerd te zijn op de "best mogelijke inschatting" die het college kan maken van het verwachte eindresultaat (waardering) van de afzonderlijke complexen in de jaarrekening 2020. Gelet op de voortgang van het complex en de positieve ontwikkelingen (met name bij de verkoop van kavels) kan mogelijk sprake zijn van een positief effect op de resterende risico's. Nu de complexen Anna's Hoeve en Egelshoek steeds meer richting de einddatum ontwikkelen, zal het resterende risicoprofiel steeds beter in te schatten zijn, en mogelijk lager worden. Anna's Hoeve zal, op basis van uw huidige inschatting iets langer doorlopen (tot en met eind 2022) dan tot waar u bij de laatste actualisatie vanuit ging (medio 2022). De oorzaak van het langer doorlopen houdt vooral verband met juridische procedures die bij een aantal bouwvlakken lopen. Daarnaast speelt dat de inschatting van nog te realiseren opbrengsten in voorgaande jaren mogelijk iets te voorzichtig is geweest	Wij adviseren u hier bij de berekening van de tussentijdse winst en de onderbouwing van de (mogelijk) resterende risico's rekening mee te houden.	De uitkomsten van de gehouden risicosessie zullen betrokken worden bij de berekening van de tussentijdse winst.	Q1 2021
257	Externe ML 2020 (PSA)	MVA	In de notitie Materiële vaste activa van de Commissie BBV is ten aanzien van het bepalen van een restwaarde onder andere het volgende opgenomen: "De restwaarde dient reëel en per actief te worden geschat. Het hanteren van een vast percentage restwaarde voor bijvoorbeeld het totale vastgoed doet onvoldoende recht aan de individuele kenmerken van de materiële vaste activa." Een vast percentage hanteren voor één soort activa is dus niet in lijn met het BBV, omdat de restwaarde per investering/actief moet worden bepaald.	Wij adviseren u daarom om bij het actualiseren van de financiële verordening de huidige methode voor het bepalen van de restwaarde aan te passen en in lijn te brengen met de vereisten vanuit het BBV.	Het onderwerp wordt meegenomen in de huidige evaluatie Financiële verordening. Het effect van het niet hanteren van individuele restwaardes per type MVA wordt als niet materieel beschouwd. En daarmee heeft het geen effect op de JR.	Q1 2021
258	Externe ML 2020 (PSA)	Proces Jaarrekening dossier	Op basis van de bevindingen in deze managementletter, ervaring met (wijzigingen in) de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de controle over het verslagjaar 2019 onderkennen wij de volgende aandachtspunten voor de jaarverslaggeving en jaarrekeningcontrole 2020: (teveel om hier te vermelden, zie ML)	Het is van belang dat uw gemeente stuurt op tijdige ontvangst van bovengenoemde informatie. Het eerder kunnen beschikken over "conceptcijfers" kan voordelen hebben voor een tijdig en efficiënt jaarrekeningproces.	Wij hebben kennis genomen van de aandachtspunten omtrent de jaarrekening 2020 van de ML PSA. De afhankelijkheid van de regio blijft een aandachtspunt.	